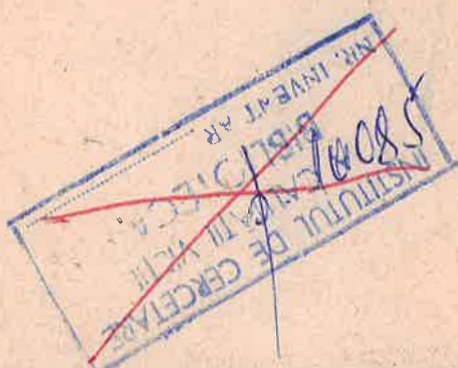

ACADEMIA ROMÂNĂ
Institutul Național de Cercetări Economice
INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIEȚII

ATTITUDINI, VALORI ȘI CONDIȚII DE VIAȚĂ ÎN MEDIUL STUDENTESC

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 1992

306
Z Lha

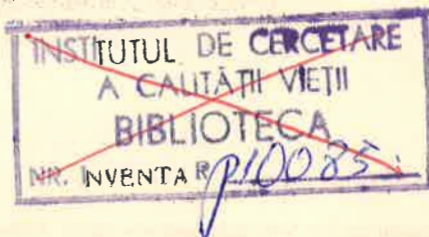

ACADEMIA ROMÂNĂ
Institutul Național de Cercetări Economice
INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIEȚII

ATITUDINI, VALORI ȘI CONDIȚII DE VIAȚĂ ÎN MEDIUL STUDENTESC

Autori: Cătălin Zamfir, Marcel Doru, Gh. Socol
(coordonatori), Ana Bălașa, Cornelia Costin,
Mircea Kivu, Marius Lefter, Laureana Urse,
Florina Nicolau

Au colaborat: Ioan Mărginean, Bogdan Iatan,
Mara Ileana Galat

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 1992

INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIEȚII
CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE
PENTRU POLITICI SOCIALE ȘI CALITATEA VIEȚII
Calea 13 Septembrie nr. 13, sector V București

NOTĂ

Prezenta lucrare a fost realizată de Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române în baza contractului încheiat cu Ministerul Învățământului și Științei.

Studiul a putut fi dus la capăt într-o perioadă scurtă de timp cu contribuția unui număr important de colaboratori ai institutului și a unor studenți ai Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie din București, după cum urmează:

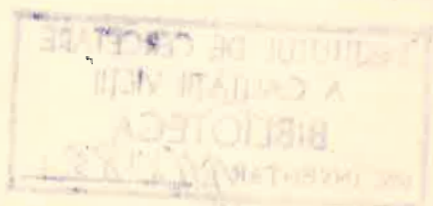
Asistenți de cercetare: Veronica Căprioară, Anne Marie Ciochină, Radu Florea, Lucia Gheorghiuș, Mihai Gheorghiu, Rodica Ghețău, Mihaela Inescu, Elena Ionașcu, Luminița Ionescu, Bogdan Mihai, Mirela Pinteș, Ruxandra Polysu, Mariana Popescu, Adriana Popovici, Alexandru Stahl.

Studenți: Marin Burcea, Adrian Ferent, Claudiu Niculae, Marian Preda, Nicu Ionel Sava, Manuela Ștefan.

Lucrarea a fost dactilografiată de Veronica Dumitru, Daniela Firiță, Simona Oprea.

Ținem să mulțumim, de asemenea, rectoratelor, decanatelor și ligilor studențești din institutele de învățământ superior în care au fost efectuate investigații de teren pentru sprijinul acordat cu acest prilej.

În sfârșit, mulțumim celor 1024 de studenți care s-au arătat dispuși să coopereze completând chestionarul care le-a fost propus.

STUDENTIMEA CA GRUP SOCIAL

CUPRINS

Notă	3
Studentimea ca grup social	5
Cap.1 Atitudinea față de profesie și față de facultate	8
Cap.2 Standardul de viață al studenților	17
Cap.3 Atitudinea față de procesele social-politice	32
Cap.4 Relațiile dintre sexe: valori și atitudini	54
Cap.5 Viața religioasă	57
Cap.6 Timpul liber	61
Cap.7 Satisfacția față de viață	67
Cap.8 Concluzii	75

STUDENTIMEA CA GRUP SOCIAL

Studentii reprezintă un grup social cu totul special. Caracteristica sa definitorie este definită prin termenii formare - tranziție.

- Nu sînt un grup socio-profesional activ, ci în formare. Ei fac parte doar virtual din grupul social al intelectualității pentru care se pregătesc atît din punct de vedere al profesiei, cît și al poziției sociale (atitudini social-politice, așteptări, stil de viață).

- Sînt un grup cu unele caracteristici specifice în raport cu ceilalți tineri de vîrstă lor. Ei sînt încă în mare măsură dependenți economic de părinți; nu își cîștigă încă, decît marginal, resursele financiare necesare; își amîna, în general, întemeierea unei familii și în mod special a propriei gospodării pînă la terminarea facultății.

Această situație specială a studenției generează o serie de particularități comportamentale: largi disponibilități profesionale și culturale; o anumită lipsă a "grijii față de ziua de mîine", cu orientarea în ceea ce privește viața "spre aici și acum", complementar însă și cu o accentuată orientare spre viitor din punct de vedere profesional și chiar cu amînarea, într-o anumită măsură, a vieții de matur pînă după terminarea facultății; stres și anxietate în legătură cu perspectivele, dar și lipsă de grijă în legătură cu prezentul; un sentiment acut moral și politic, în care o anumită înclinare spre idealism se îmbină cu activismul, alienarea și frustrarea.

Nu este întîmplător faptul că în toate țările dezvoltate, în anumite perioade de timp, studenția a fost în fruntea mișcărilor sociale și politice.

Pe de altă parte, studenția actuală va reprezenta grupul intelectual, profesional și social-politic cel mai activ al societății de mîine.

Cu un rol deosebit de activ în Revoluția din 1989, studenția are de înfruntat dificultăți specifice în perioada de tranziție.

Răspunzînd comenzii făcute de Ministerul Învățămîntului și Științei, Institutul nostru a întreprins o investigație asupra condițiilor de viață și a "stării de spirit" a studenției actuale: condițiile ei economice de viață, orientarea profesională, atitudinile ei față de procesul social-economic al tranziției, orientările sale, bucuriile și frustrările ei în diferitele sfere ale vieții.

Metodologia cercetării și eșantionul

Pentru a putea oferi în mod rapid o imagine globală a atitudinilor studenției, am recurs la realizarea unei investigații pe bază de chestionar, utilizînd un eșantion reprezentativ național.

Chestionarul a cuprins următoarele mari teme: atitudinea față de profesie și față de facultate, standardul de viață al studenților, atitudinea față de procesele social politice, atitudini și valori privitoare la relațiile dintre sexe, viața religioasă, timpul liber și satisfacția vieții.

În acest raport vor fi prezentate doar datele generale. Analiza mai în profunzime a unor aspecte, în măsura în care va prezenta un interes direct, practic, va fi adusă Ministerului Învățământului și Științei, ulterior.

Pentru ușurarea urmăririi datelor, în text sînt folosite în general procente rotunjite. Doar datele mai mici de 5 % vor fi menționate nerotunjit.

Chestionarul, cuprinzînd 120 de întrebări, s-a aplicat prin autocompletare pe un lot de 1024 subiecți, în perioada 22-31 octombrie 1971. Durata aplicării: aproximativ 2 ore.

Eșantionul a fost proiectat astfel încît să respecte distribuția studenților pe centre universitare, profile de învățămînt și sexe. Dintre centrele universitare în primul rînd s-au ales cele cu peste 20000 studenți: București, Iași, Timișoara, Cluj. Pentru celelalte centre, a fost ales cîte unul reprezentativ pentru fiecare ordin de mărime:

- 7001 - 20000 studenți: Craiova.
- 4001 - 7000 studenți: Galați.
- 3001 - 4000 studenți: Constanța.
- 1501 - 3000 studenți: Tîrgu Mureș.
- pînă la 1500 studenți: Bacău.

DISTRIBUȚIA PE CENTRE UNIVERSITARE

CENTRUL UNIVERSITAR	% ÎN POPULAȚIE	% ÎN EȘANTION
București	39,1	37,3
Iași	14,1	14,1
Timișoara	11,0	13,0
Cluj	10,7	10,4
7001-20000	5,4	5,2
4001-7000	7,7	8,2
3001-4000	5,6	5,5
1501-3000	4,0	4,3
pînă la 1500	2,4	2,0

DISTRIBUȚIA PE PROFILE DE ÎNVĂȚĂMÎNT

PROFILUL	% ÎN POPULAȚIE	% ÎN EȘANTION
tehnic	59,8	56,8
medical	10,5	10,8
economic	9,8	9,4
universitar-juridic	18,6	21,2
artistic	1,3	2,4

DISTRIBUȚIA PE SEXE

SEXUL	% ÎN POPULAȚIE	% ÎN EȘANTION
studenți	51,7	48,5
studente	48,3	51,5

DISTRIBUȚIA PE ANI DE STUDIU

ANUL	% ÎN POPULAȚIE	% ÎN EȘANTION
I	30,1	17,7
II	20,8	28,9
III	16,4	24,6
IV	16,3	18,1
V-VI	16,4	10,8

În privința anilor de studii, nu s-au respectat întru totul proporțiile din anii I (care cunosc mai puțin problemele studențești) și V-VI (mai detașați de viața studențească).

Alegerea subiecților s-a făcut prin selecționarea aleatoare a grupelor de studiu, în care au fost investigați toți subiecții prezenți.

Notă: Toate cifrele din acest raport, dacă nu se specifică altfel, reprezintă procente. Diferențele până la 100 reprezintă nonrăspunsuri. Pentru ușurarea lecturii, procentele sînt rotunjite.

Cap. 1 ATITUDINEA FAȚĂ DE PROFESIE ȘI FAȚĂ DE FACULTATE

1. Alegerea facultății și a profesiei

Caracteristic societății noastre în vechiul regim era, datorită unui complex de factori, o atractivitate foarte ridicată a urmării unei facultăți pentru tînăra generație. Și în acest punct de vedere este probabil că se vor petrece modificări profunde în atitudinea tinerilor față de perspectiva urmării facultății.

Care sînt motivele care îi atrag pe studenți pentru a urma o facultate.

Ce v-a determinat să urmați facultatea?

- M-a atras viața de student	28*
- Dorința de a dobîndi o profesie intelectuală	85
- Am insistat părinții	44
- Dorința de a obține o profesie cu mai mult prestigiu	24
- Avantajele materiale presupuse de o calificare superioară	18

După cum se poate observa, valorile intelectualiste au o importanță foarte ridicată în opțiunea dificilă de a urma o facultate. Marea majoritate a studenților (85 %) pun pe locul I sau II ca motivație dorința de a dobîndi o profesie intelectuală. Urmează apoi, la distanță destul de mare, motivul de a fi fost atras de viața de student (28 %), apoi dorința de a obține o profesie cu mai mult prestigiu, în fine, pe locul patru cu un procent de opțiuni relativ scăzut (18 %), avantajele materiale presupuse de o calificare superioară și, pe ultimul loc, insistența părinților. Este de notat faptul că avantajele economice ale unei asemenea profesii ocupă, încă, un loc redus în motivația studenților.

De ce ați ales această facultate?

- Sînt pasionat(ă) de profesia pe care o voi dobîndi aici	47
- Am aptitudini pentru profesia în care mă pregătesc aici	30
- Eram mai bine pregătit(ă) la materiile cerute la admitere	29
- Am ajuns la această facultate oarecum întîmplător	12
- M-au atras avantajele materiale pe care profesia ce o voi dobîndi le presupune	9
- M-au îndrumat părinții	5

*Notă: cifrele indică proporția de studenți care au indicat pe locul I sau II respectivul motiv din listă care l-a determinat să urmeze facultatea.

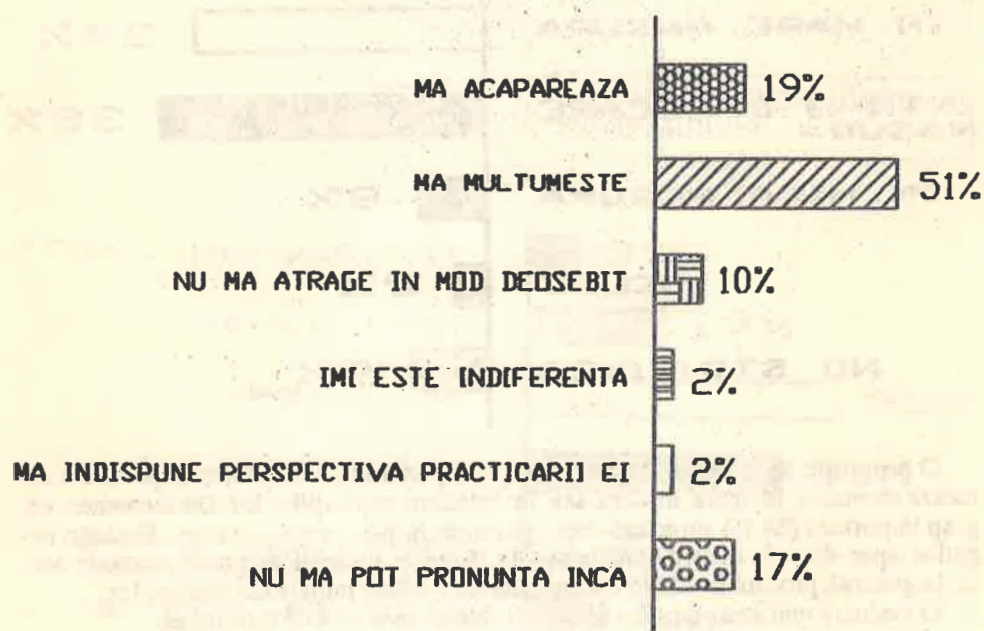

Interesant în aceste opinii este faptul că pe primele două locuri sînt situate motive intrinseci profesiei ce urmează a fi dobîndită aici. Pe un loc important (al treilea) se situează pregătirea bună pe care candidatul o avea la materiile cerute la admitere, ceea ce reprezintă atît o şansă mai ridicată de intrare, cît și un fel de primă orientare profesională, de testare a capacităților intelectuale legate de exercitarea respectivei profesii, pentru că materiile la care se dă examen de admitere sînt într-un fel destul de strîns legate de conținutul viitoarei profesii. Și iarăși, avantajele materiale pe care profesia ce va fi dobîndită le oferă sînt menționate relativ în puține cazuri pe primele locuri. Acest din urmă fapt nu se datorează desigur lipsei unei motivații economice, ci pur și simplu faptului că, încă, profesiile intelectuale nu sînt asociate cu recompense materiale speciale, atît în raport cu celelalte profesii neintelectuale, cît și unele față de altele. În aceste condiții motivația alegerii unei profesii și a unei facultăți se referă mai degrabă la conținutul propriu-zis al acesteia decît la poziția socială și la avantajele economice care ar urma să decurgă din ea.

2. Atitudinea față de profesia aleasă

După ce studentul a intrat la facultate să vedem ce atitudine are față de profesia aleasă odată cu alegerea facultății.

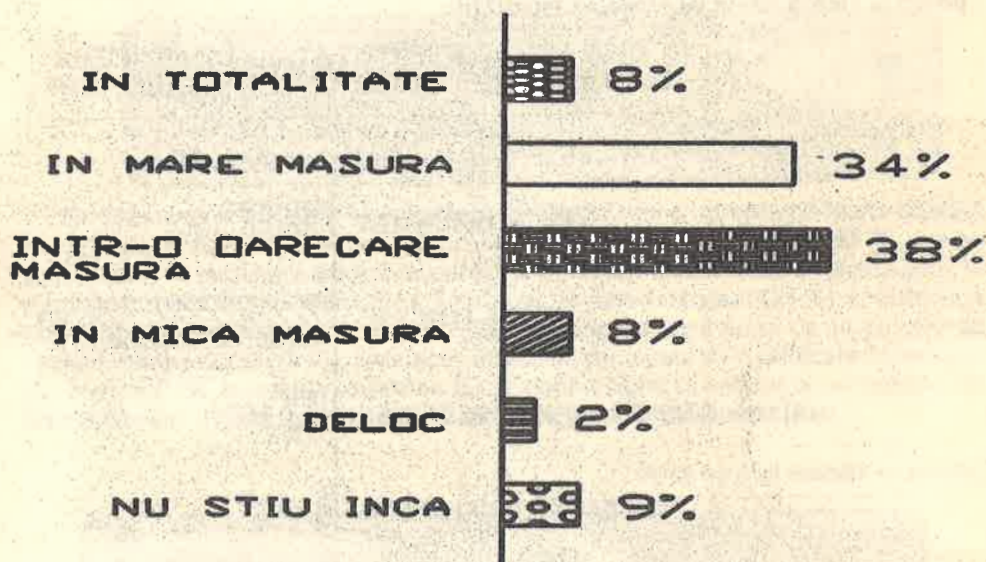
CÎT DE MULT VĂ SIMȚIȚI ATRAS DE PROFESIA
PENTRU CARE VĂ PREGĂTIȚI ÎN FACULTATE ?

O dovadă că facultatea a fost aleasă avînd în vedere o anumită profesie este faptul că studenții apreciază preponderent că profesia pentru care se pregătesc îi mulțumește (51 %), unii chiar declară că au o adevărată pasiune pentru aceasta (19 %). Atitudinile negative sînt mai degrabă marginale: 2 % manifestă o atitudine negativă, pur și simplu indispuîndu-i perspectiva practicării respectivei profesii, iar alți 2 % se declară indiferenți.

3. Evaluarea facultății și activităților universitare

ACUM CONSIDERAȚI CĂ FACULTATEA PE CARE
O URMAȚI RĂSPUNDE ASPIRAȚIILOR DV. INIȚIALE ?

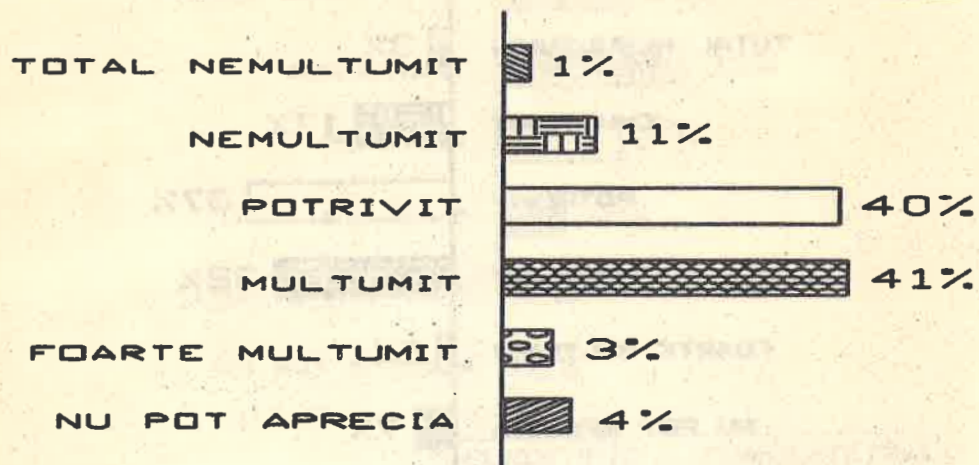
O proporție apreciabilă de studenți (42 %) consideră că facultatea pe care o urmează răspunde în mare măsură sau în totalitate aspirațiilor lor. De asemenea, un grup important (38 %) apreciază că ea răspunde într-o oarecare măsură. Evaluări negative apar doar în cazul a aproximativ 11 % dintre studenți. Se poate conclure deci că, în general, profilul facultății corespunde aspirațiilor inițiale ale studenților.

O evaluare mai amănunțită a acestei probleme este dată de întrebarea:

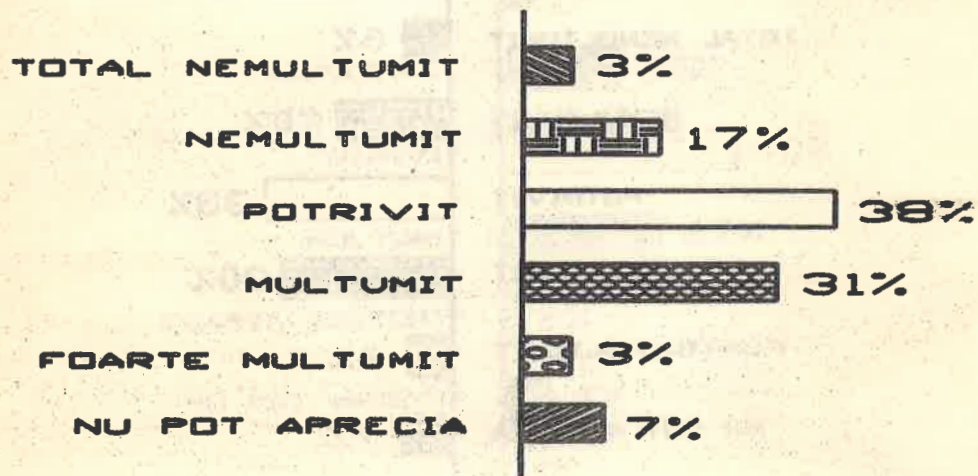

DACĂ AR FI SA FACETI O ESTIMARE SINTETICĂ,
CÎT DE MULȚUMIT SÎNTEȚI DE:

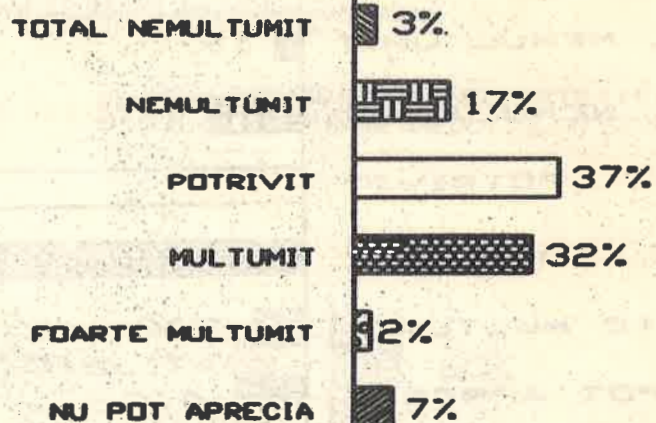
CALITATEA CURSURILOR

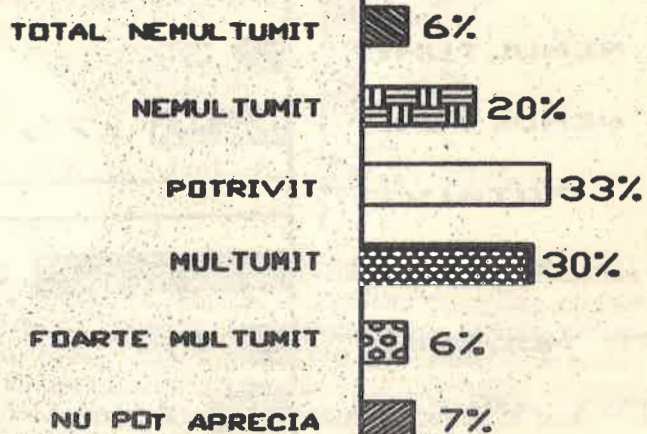
MODUL DE DESFĂȘURARE A
SEMINARIILOR

**MODUL DE VERIFICARE A
CUNOȘȚINȚELOR ȘI PREDAREA**

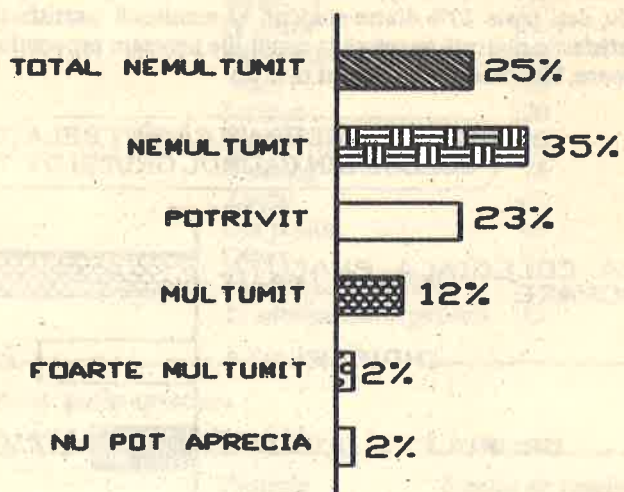

ATMOSFERA DE STUDIU

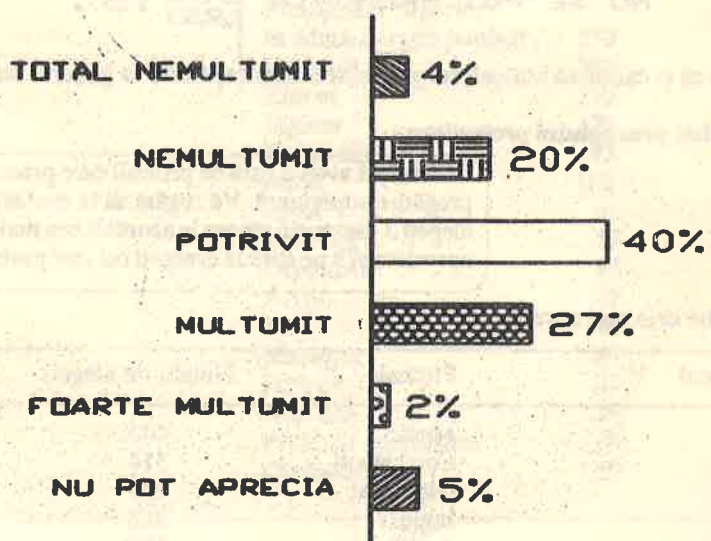

CONDITIILE NECESARE PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

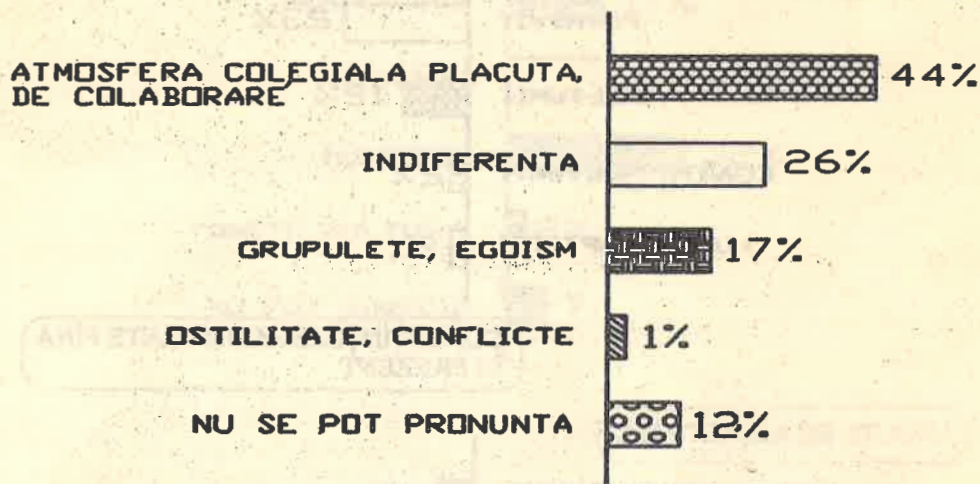

CUNOȘTINȚELE ACUMULATE PÎNĂ ÎN PREZENT

Putem observa că, în grade diferite, evaluarea componentelor procesului de învățămînt tinde să fie pozitivă. Cele mai apreciate sînt cursurile. Seminariile, modul de verificare a cunoștințelor, atmosfera de studiu și cunoștințele acumulate pînă în prezent sînt și ele apreciate pozitiv, deși peste 20% dintre studenți își manifestă insatisfacția în ceea ce le privește. O insatisfacție marcată se referă la condițiile necesare procesului de învățămînt, adică la laboratoare, biblioteci, cărți, cursuri tipărite.

CUM CONSIDERAȚI CĂ SÎNT RELAȚIILE DINTRE COLEGII DIN CADRUL GRUPEI DV. ?

Se pare că și calitatea atmosferei grupelor studențești este în general bună.

4. Ierarhia prestigiului profesiilor

Mai jos aveți o listă de profesii care presupun o pregătire superioară. Vă rugăm să le evaluați și să alegeți 3 dintre ele cărora le acordați cea mai înaltă apreciere și 3 pe care le evaluați cel mai puțin.

Profesiile cele mai apreciate

Locul	Profesia	Număr de alegeri
1	Medic	485
2	Cercetător	314
3	Diplomat	285
4	Inginer	212
5	Artist	198

6	Arhitect	195
7	Profesor universitar	167
8	Manager	151
9	Jurist	139
10	Profesor	134
11	Economist	126
12	Actor	126
13	Scriitor	120
14	Preot	80
15	Sociolog	74
16	Ziarist	62
17	Om politic	49
18	Ofițer	45
19	Funcționar superior în administrația publică	15

Profesii cel mai puțin apreciate

Loc	Profesie	Număr de respingeri
1	Om politic	553
2	Ofițer	542
3	Preot	317
4	Funcționar superior în administrația publică	279
5	Profesor	262
6	Ziarist	210
7	Inginer	170
8	Economist	147
9	Actor	102
10	Jurist	61
11	Sociolog	57
12	Diplomat	54
13	Artist	47
14	Medic	44
15	Manager	40
16	Scriitor	36
17	Arhitect	24
18	Profesor universitar	18
19	Cercetător	15

Putem desprinde, în primul rând, un grup de profesii înalt dezirabile și care totodată întrunesc puține respingeri. Este cazul medicului care, de departe, este profesia cea mai apreciată. Urmează apoi cercetătorul științific, diplomatul, artistul, arhitectul, profesorul universitar, managerul. O categorie aparte o reprezintă profesiile în legătură cu care există o atitudine ambivalentă: relativ multe alegeri, dar și respingeri. De exemplu, inginerul: 212 alegeri, 170 respingeri; economistul: 126 alegeri, 167 respingeri; artistul: 126 alegeri, 102 respingeri. Profesiile care sînt legate de noua organizare economică, de exemplu managerii, încă nu au un statut social foarte ridicat.

Există și profesii oarecum compromise de trecutul mai îndepărtat, dar și de trecutul apropiat. Astfel este cazul funcționarului superior în administrația publică, care este masiv respins și puțin dezirabil. Ofițerul, ziaristul și preotul nu întrunesc nici ei un număr prea mare de opțiuni, în schimb au un număr apreciabil de respingeri. În fine, cazul cel mai interesant, omul politic, cu 49 de aprecieri și pe locul I cu 553 de respingeri. Mai mult de jumătate dintre studenți consideră deci profesia de om politic ca fiind înalt indezirabilă. Regăsim și aici o manifestare a atitudinii studenților față de comportamentul actual al oamenilor politici.

Concluzii

În ceea ce privește atitudinea față de profesie, studenții consideră profesia lor în primul rând ca o profesie în sine interesantă. Această situație este de natură a sugera faptul că există o motivație ridicată a studenților pentru pregătirea profesională. De asemenea, procesul de învățămînt este în general apreciat pozitiv de către studenți.

Cap. 2 STANDARDUL DE VIAȚĂ AL STUDENȚILOR

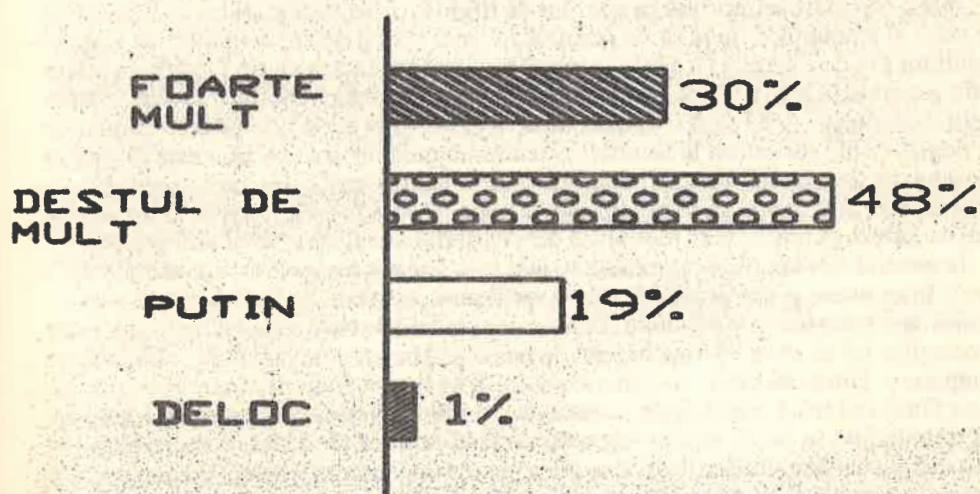
Din punctul de vedere al resurselor financiare și al consumului, studenții prezintă o serie de particularități. De regulă, ei doar consumă, nefiind încă organizați într-o gospodărie proprie. Există un stil de viață studențesc mai "boem" în care existența unor resurse economice reduse se îmbină cu un consum care la limită poate apărea chiar extravagant, tocmai datorită lipsei presiunilor pentru o acumulare pe lung termen. Există și un consum de tip formativ - consum cultural pentru formarea științifică, profesională și culturală și, am putea spune, un consum pentru formarea socială și profesională.

Studentul, indiferent din ce mediu provine, începe să-și facă intrarea în noul tip de viață, asociat cu statutul de intelectual. El deci își formează un nou stil de viață, iar consumul studențesc trebuie înțeles și din această perspectivă.

1. Standardul de viață al familiei

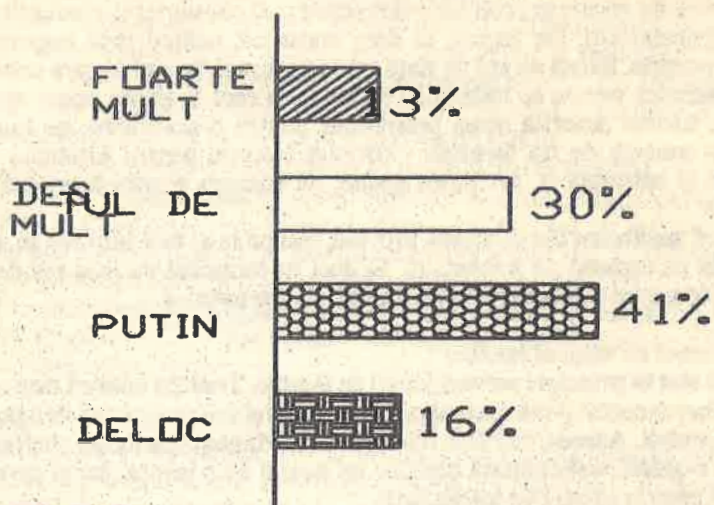
Studenții sînt în principal subvenționați de familie. Tradiția noastră este ca familiile să facă un efort deosebit pentru a susține pe studenți și de a le crea un standard de viață cît mai bun posibil. Adesea, familiile recurg la o restrîngere sensibilă a cheltuielilor lor, pentru a da o șansă suplimentară copiilor nu numai de a învăța, dar și de a se forma pentru noua poziție socială de intelectuali.

FAMILIA DV. VĂ AJUTĂ MATERIAL ?

După cum se observă, studenții, în proporție de peste 78 %, estimează că familiile îi ajută de regulă foarte mult și destul de mult.

FAMILIA SOȚULUI (SOȚIEI) VĂ AJUTĂ MATERIAL ?

În cazul studenților căsătoriți, există de asemenea un ajutor material provenit de la familia soțului, respectiv soției, care este și el estimat a fi relativ frecvent, deși se pare ceva mai puțin frecvent decât al familiei proprii.

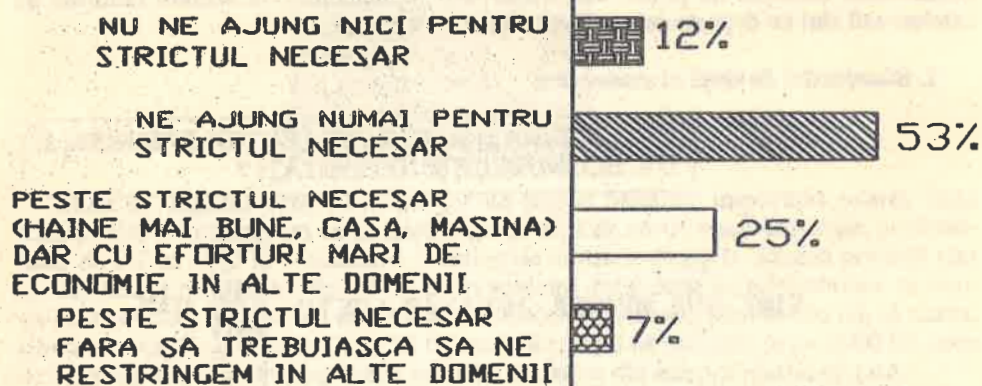
Într-o cercetare întreprinsă cu mai bine de 10 ani în urmă, datele arătau că standardul de viață al studenților tinde să fie semnificativ mai ridicat decât standardul de viață al familiilor din care aceștia fac parte. Această tendință sugerează un tip specific de relații între generații în țara noastră, de care trebuie să ținem seama în politica socială în sfera vieții studențești. Aici există o dilemă: pe de o parte, grija deosebită pe care familiile o au pentru copiii lor intrați la facultate este avantajoasă pentru stat care este dispensat de obligația de a investi resurse materiale masive pentru sprijinirea învățământului, pe de altă parte însă, faptul că studentul este în mare măsură subvenționat de către familie este de natură să creeze și să reproducă diferențierile sociale la nivelul noii generații.

În general, din familiile cu posibilități mai restrânse vor merge la facultate mai puțini copii, între altele și din pricina absenței sprijinului material. Totodată, copiii acestor familii care merg totuși la facultate vor avea un standard de viață sensibil mai redus decât al colegilor lor ai căror părinți dispun de posibilități materiale mai bune, simțindu-se complexați. Din acest motiv credem că o politică de sprijin diferențiat al studenților ale căror familii au resurse materiale reduse este o politică înțeleaptă în condițiile actuale. Nu trebuie însă să pierdem din vedere și reversul: politica de a lăsa ca tot sprijinul să vină din partea familiei poate duce la perpetuarea unei anumite relații de dependență întârziată a studentului de familia din care face parte.

În situația actuală, standardul de viață al studentului depinde fundamental de cel al familiei sale.

**CUM ESTIMAȚI VENITURILE TOTALE ALE FAMILIEI
DE PROVENIENȚĂ ÎN RAPORT CU NECESITĂȚILE ?**

După cum se poate observa, situația economică a familiilor lor, percepută de către studenți, este relativ scăzută. Se poate constata că în jur de 12 % sînt sub pragul absolut de sărăcie. 53% se plasează la nivelul unui minim absolut de viață: reușesc să trăiască la nivelul strictului necesar. Împreună fac 65%. Se poate considera, deci, că aproape două treimi din familiile studenților dispun de resurse economice la nivelul minimului necesar de viață sau chiar sub acest minim. Eforturile pe care familia le face deci pentru ajutorarea copiilor lor sînt deosebit de dificile, afectînd și mai mult standardul deja precar al acestora. Numărul familiilor care trăiesc în abundență este de 7%, iar un sfert din familii pot să se mențină la un standard acceptabil de viață, dar cu eforturi mari de economisire în anumite domenii, pentru a putea să facă cheltuielile dezirabile în alte domenii.

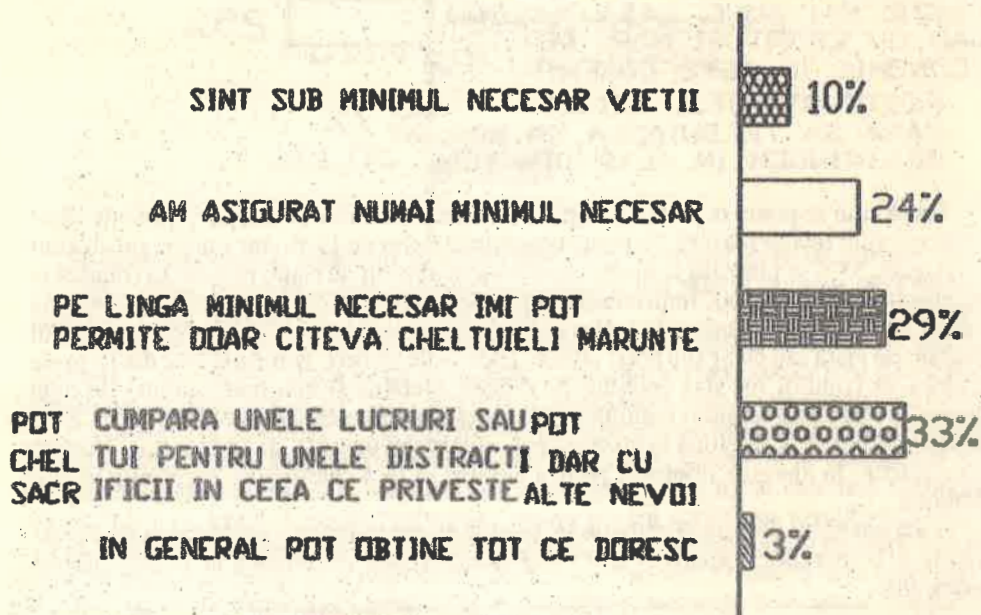
Dacă analizăm această distribuție în funcție de mediul socio- profesional de proveniență a studenților, apare și mai clară diferențierea economică și implicațiile ei potențiale.

	Tatăl este			
	Țăran	Muncitor	Funcționar	Intelectual
Sub strictul necesar	21	18	10	8
	} 86	} 76	} 70	} 55
Strictul necesar	65	58	60	47
Ceva peste strictul necesar dar cu eforturi	6	16	19	34
	} 6	} 21	} 28	} 44
O viață confortabilă	0	5	9	10

Ceea ce se observă este că nu există o diferențiere dramatică de standard de viață între diferitele familii, există însă deosebiri notabile. Familiile țărănești o duc cel mai greu (peste 85% se plasează sub sau la minimul necesar de viață în raport cu doar 55% dintre familiile de intelectuali. De asemenea, la un nivel de viață relativ mai abundent, confortabil, familiile de țărani sînt foarte slab reprezentate, în schimb familiile de intelectuali sînt de departe cele mai reprezentate, cu 44%.

2. Standardul de viață al studenților

CUM ESTIMĂȚI RAPORTUL DINTRE RESURSELE DV. ECONOMICE ȘI NECESITĂȚI ?

Datele oferite de această întrebare oferă imaginea unei populații de studenți care trăiește material deosebit de modest, cu multe restricții și restrîngerii economice. Ceva mai mult de o treime dintre studenți apreciază că trăiesc sub saucel mult la nivelul minimului necesar și aproape încă o treime, deși situați peste acest minim necesar, își pot permite doar cîteva cheltuieli mărunte. În total observăm că 63% dintre studenți trăiesc la (sau chiar sub) minimul necesar. Un nivel **ceva mai** confortabil declară că li-au o altă treime de studenți; doar 3% trăiesc în condiții de "abundență", putînd obține tot ceea ce doresc. Situația economică a familiilor de origine se reproduce în situația economică a studenților.

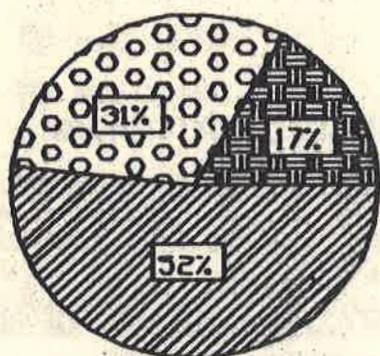

În medie cam de ce sumă dispuneți lunar pentru alte cheltuieli în afară de casă, masă, transport?

x Până la 300 lei	13
x 301-500 lei	18
x 501-800 lei	18
x 801-1200 lei	20
x 1201-2000 lei	16
x 2001-3000 lei	8
x Peste 3001 lei	4

Banii de buzunar reprezintă desigur un mijloc financiar important pentru viața studentului. După cum am văzut există o gamă largă de nevoi, unele culturale, profesionale, de stil de viață în cristalizare. Diferențele dintre studenți în această privință sînt adesea foarte mari. Dacă destul de mulți studenți dețin doar sume simbolice cu care de-abia pot să-și acopere un minimum de nevoi suplimentare, pînă în 500 lei, să zicem, sînt destul de mulți studenți, cca. 12 %, care au ca bani de buzunar peste 2000 lei, ceea ce înseamnă în momentul cercetării aproape jumătate din salariul minim pe țară.

CUM STAȚI CU BANII DE BUZUNAR ?

 AM FOARTE PUTINI

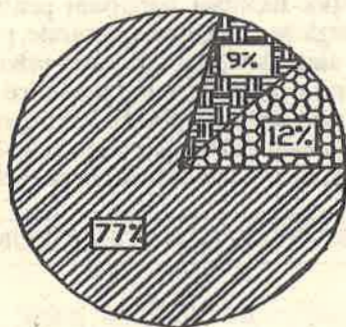
 IN GENERAL, AM SUFICIENT

 AM CEVA, DAR NU SUFICIENT

Această estimare ne ajută mai bine să înțelegem ce înseamnă necesitățile studenților de "bani de buzunar".

Aproape o treime dintre studenți consideră că au foarte puțini bani, deci trăiesc în condiții dificile, probabil iarăși cei care au sub 500 lei pe lună; marea majoritate, 52 %, au ceva, dar estimează că nu suficient. Deci, într-un fel, optzeci și ceva la sută trăiesc în condiții de lipsă accentuată sau avansată.

DAR ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PERSPECTIVA
FINANCIARĂ CUM ESTIMATI SITUAȚIA DV.
FINANCIARĂ CA STUDENȚI ?

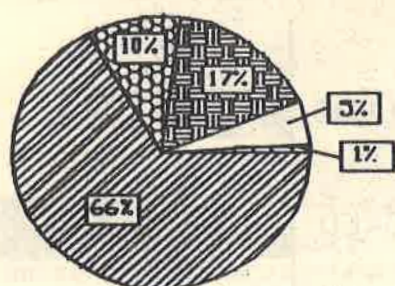
- ☒ SINT FOARTE INGRIJORAT(A), MA DESCURC FOARTE GREU
- ☐ NU SINT INGRIJORAT(A), MA DESCURC FOARTE BINE
- ☒ ESTE GREU, DAR SPER SA MA DESCURC

În jur de 12 % (confirmându-ne astfel suplimentar estimarea dată mai înainte) trăiesc în condiții precare fiind îngrijorați de perspectiva lor economică, estimând că o duc foarte greu. Marea majoritate (77 %) consideră că este greu, dar sint optimiști, se vor descurca.

Este important de a lua în considerație și ceea ce se numește frustrare relativă. Când avem o diferențiere economică mare între studenți, apare sentimentul polarizării și al decalajului.

**CUM APREȚIAȚI SITUAȚIA DV. FINANCIARĂ
ÎN RAPORT CU A ALTOR STUDENȚI ?**

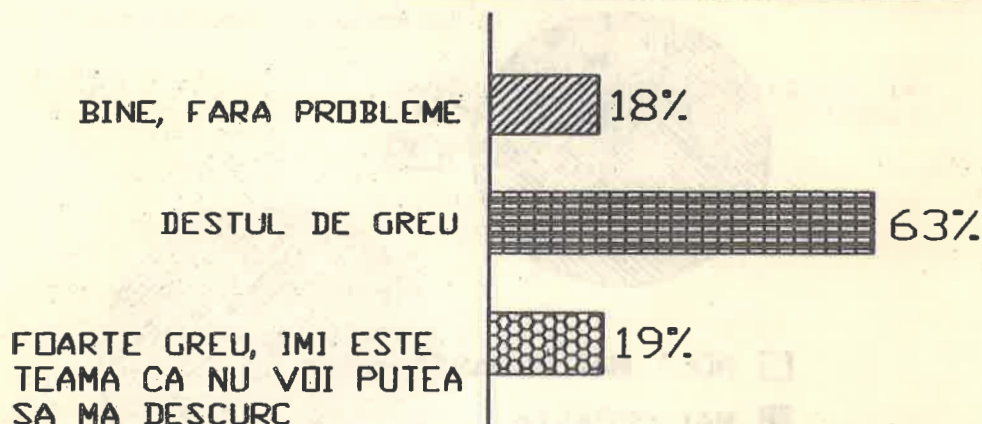
- ☐ MULT MAI PROASTA
- ☐ MAI PROASTA
- ☐ CAM ACEEASI CU A MEDIEI
- ☐ MAI BUNA
- ☐ MULT MAI BUNA

Se observă că nu există un sentiment de masă de frustrare (66 %): două treimi dintre studenți consideră că trăiesc cam în condiții economice care nu se deosebesc prea mult de cele ale colegilor lor. Există 20 % de studenți care în mod real au probabil resurse limitate de viață și care au sentimentul că dispun de condiții economice sensibil inferioare față de ale majorității. 11-12 % percep clar că trăiesc mai bine decât ceilalți. Există diferențe, dar iarăși nu foarte dramatice, în funcție de mediul de proveniență. Astfel au o situație mai proastă sau mult mai proastă decât a colegilor lor 32 % dintre studenții al căror tată este țăran, 30 % dintre studenții proveniți din mediul muncitoresc, 17 % fii de funcționari, 14 % fii de intelectuali și doar 0,1 % studenți ai căror tați sînt patroni.

O situație sensibil mai grea se pare că o au studenții care nu locuiesc cu părinții, sau, în caz că sînt căsătoriți, cu socrii.

Se pare că sînt confrunțați cu nevoi economice mai mari, iar resursele le sînt mult mai limitate.

**DACĂ NU LOCUÎȚI CU PĂRINȚII (SOCRII)
CUM VĂ DESCURCAȚI CU CHELTUIELILE
PENTRU CASĂ ȘI MASĂ ?**

Se pare deci, pe ansamblu, că această categorie de studenți prezintă probleme economice serioase.

Garderoba este pentru studenți (în special pentru fete) un punct foarte sensibil. Ea poate deveni sursă importantă de frustrare, fapt pentru care mobilizează resurse financiare ridicate.

Cum apreciați garderoba dvs. în raport cu necesitățile?

x Îmi este suficientă, nu reușesc să îmbrac într-un sezon tot ceea ce am	3
x Garderoba pe care o am îmi satisface necesitățile	25
x Reușesc să mă descurc cu îmbrăcămintea și încălțămintea pe care le am	47
x Fac față destul de greu cu garderoba pe care o am în prezent	20
x Mă descurc destul de greu. Sînt pus(ă) des în poziție de inferioritate din cauza îmbrăcămintei și încălțămintei	5

Probabil că din cauza importanței acestui component al vieții studențești, eforturile financiare făcute aici sînt destul de ridicate, efectul fiind o situație relativ bună. 5 % sînt foarte nesatisfăcuți de garderoba lor; alți 20 % prezintă și ei un grad anumit de insatisfacție în această privință.

3. Veniturile studenților

Întrucît cercetarea a avut loc într-o perioadă în care bursele nu erau definitive la toate facultățile, este extrem de dificil a ști proporția de studenți bursieri din eșantionul

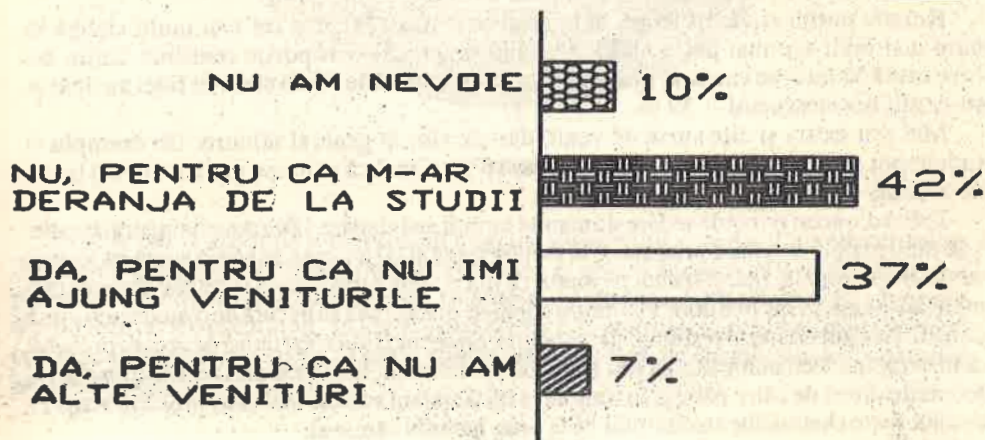
nostru și nivelul acestor burse. Avem însă date legate de veniturile constituite din sprijinul familiei. "Banii de la părinți", ca sursa cea mai importantă de venit a majorității studenților, sînt repartizați în felul următor:

x Nici un venit	8 %
x Pînă la 500 lei	18 %
x 501-1000 lei	16 %
x 1001-1500 lei	12 %
x 1501-2000 lei	11 %
x 2001-3000 lei	14 %
x 3001-4000 lei	12 %
x Peste 4000 lei	7 %

După cum se observă, veniturile provenite de la părinți nu sînt deosebit de ridicate. Peste o treime dintre studenți primesc o sumă mai mult simbolică sau chiar deloc, adică pînă la 1000 lei pe lună. Între 1000-3000 lei ceva mai mult de o treime; în fine, peste 4000 lei, care deja reprezintă o sumă relativ ridicată, primesc doar 7 % dintre studenți.

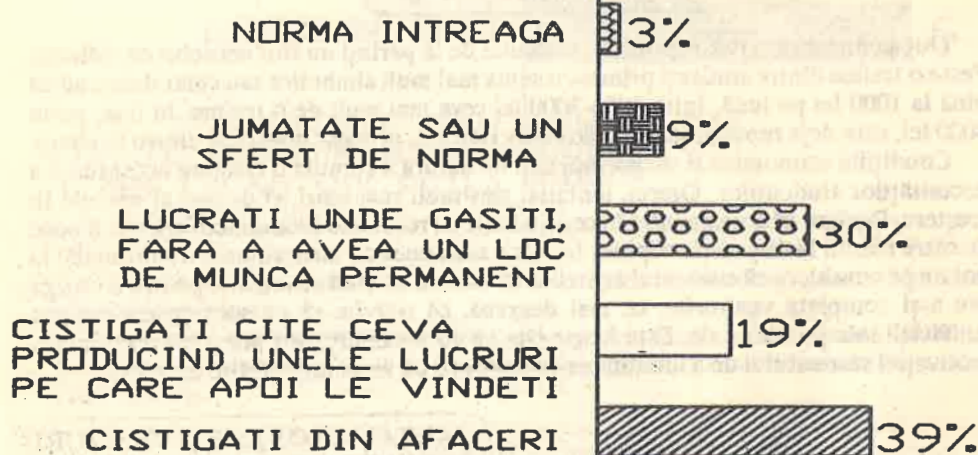
Condițiile economice și sociale noi sînt de natură a stimula o creștere accentuată a necesităților studenților. Oferta, tentația, sînt mult mai mari, și de aici și nevoile în creștere. Desigur că aceasta intră în contradicție cu resursele economice care pot fi puse de către familii la dispoziția copiilor lor și de asemenea cu mentalitatea tradițională: la noi nu se considera că studentul ar trebui să lucreze în mod sistematic pentru a cîștiga sau a-și completa veniturile, ci, mai degrabă, că trebuie să se concentreze asupra activității sale profesionale. Este foarte clar că noile condiții vor presa sensibil asupra motivației studentului de a identifica surse proprii de venit din diferite activități.

**CĂUTAȚI SĂ OBTINEȚI VENITURI
PRIN ACTIVITATEA PROPRIE ?**

Doar 10 % nu au nevoie să lucreze, însă o importantă proporție de studenți, aproape de jumătate, consideră că este bine mai degrabă să "strângă cureaua" decât de a căuta surse de venit suplimentare, apreciind că aceasta i-ar perturba de la studiu. Există însă un număr apreciabil de studenți, aproape jumătate, care consideră că trebuie să își constituie propriile lor surse de venit datorită faptului că nu le ajung banii sau, într-o măsură mai mică, doar 7 %, nu au deloc ale venituri.

DACĂ LUCRAȚI, A VEȚI ?

Relativ puțini studenți lucrează în mod sistematic (42 %), cei mai mulți câștigă în mod mai mult sau mai puțin accidental. Interesant că o proporție sensibilă dintre cei care caută să lucreze caută să producă bunuri pe care să le vîndă și că, în fine, au apărut studenții businessmani - 39 %

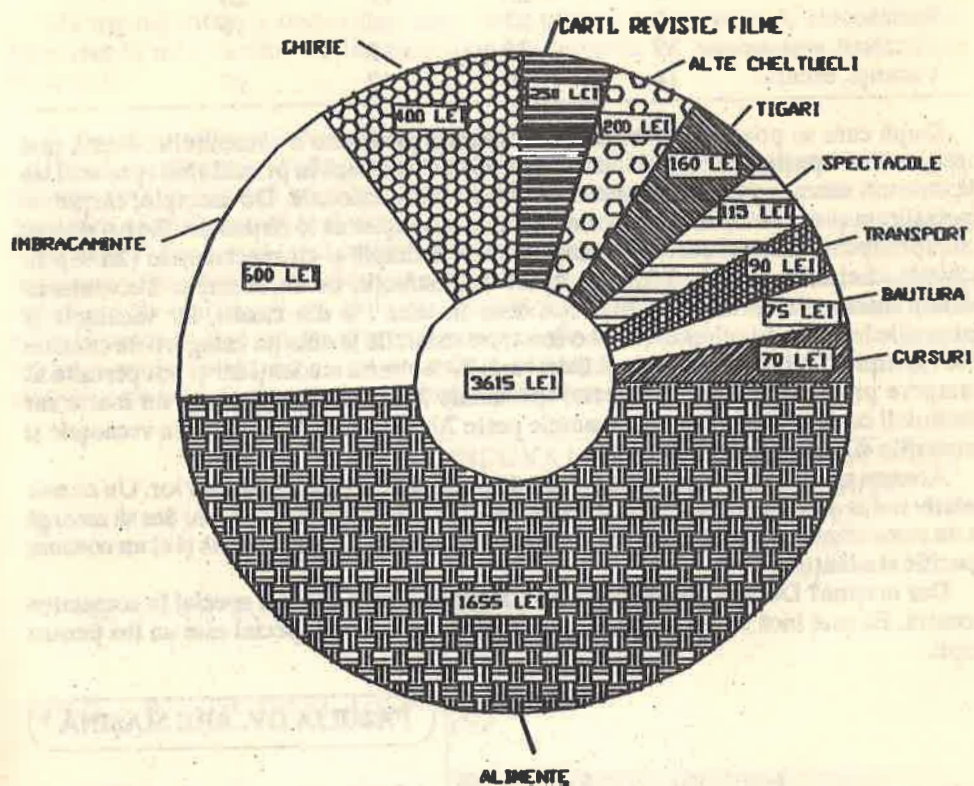
Mai pot exista și alte surse de venit, dar ele sînt în general minore. De exemplu și rudele pot să aducă o anumită contribuție: 15 % afirmă că primesc pînă la 500 lei lunar de la rude.

Există din acest punct de vedere și anumite variații mai ciudate. Dăm doar o singură situație: 6 % dintre copiii de țărani primesc de la familie peste 4000 lei, ceea ce este o sumă cu totul și cu totul apreciabilă, ținînd seama de faptul că fiul de țăran poate să ia și probabil că cei mai mulți iau bursă, în timp ce doar 1 % dintre copiii de intelectuali se bucură de o asemenea sumă de bani. Desigur că aceste rezultate sînt ușor interpretabile și din acest punct de vedere probabil că în cazul intelectualilor aceștia sînt bani doar de buzunar, hainele și alte necesități putînd fi acoperite direct de către părinți, în timp ce la fiii de țărani sumele mai mari probabil acoperă absolut toate cheltuielile studentului de la oraș, inclusiv căminul.

4. Consumul

VĂ RUGĂM SĂ ESTIMĂȚI
CHELTUIELILE DV. LUNARE

Se observă că aproape jumătate din bugetul studenților este destinat alimentelor. Adăugând și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și chirie se ajunge la consumarea a peste 2/3 din bugetul de care dispune, în medie, un student, înct cheltuielile capitale ale bugetului de cheltuieli, inclusiv spectacolele și manualele (cursurile) figurează cu sume destul de modeste. Această constatare este întărită de răspunsurile primite la întrebarea:

În ce măsură vă puteți permite următoarele genuri de cheltuieli:

	Practic deloc	Foarte puțin	Cite-odată	Aproape de câte ori doresc	Ori de câte ori doresc
Cărți de specialitate, literatură	6	23	43	20	7
Spectacole	8	27	39	16	10
Distracții, restaurante	39	35	19	4	3
Vacanțe, excursii	14	26	39	16	5

După cum se poate observa, există o anumită prioritate a consumului. Bani, mai mulți sau mai puțini, de care studenții dispun, se orientează în primul rând spre acel tip de consum necesar pregătirii general-culturale și profesionale. De exemplu, cărțile de specialitate și de literatură - 27 % dintre studenți reușesc să le obțină de câte ori doresc sau aproape de câte ori doresc. Același lucru se întâmplă și cu spectacolele (26 %). În schimb, cheltuieli pentru diferitele tipuri de distracții, ca de exemplu frecventarea restaurantelor, se întâmplă la discreție doar în cam 7% din cazuri, iar vacanțele și excursiile în 21 %. În schimb, există o frustrare sensibilă la diferite categorii de consum - de exemplu cărți de specialitate și literatură: 29 % dintre studenți nu-și pot permite să cumpere practic deloc sau foarte rar; spectacole 35 %; nu au deloc sau au foarte rar cheltuieli cu distracțiile sau restaurantele peste 70 % dintre studenți, iar cu vacanțele și excursiile 40 %.

Aceasta spune ceva despre prioritățile studenților în utilizarea banilor lor. Un număr relativ redus de studenți, în jur de 25 %, își pot permite câteodată sau mai des să meargă la un restaurant sau la altă distracție de acest fel, care de altfel reprezintă și ei un consum specific studențesc.

Dar mașina? Desigur, mașina este un bun cu un statut cu totul special în societatea noastră. Ea este încă un lux relativ pentru familii, dar în mod special este un lux pentru copii.

FAMILIA DV. ARE MAȘINĂ ?

Studenții provin desigur dintr-un segment de populație cu un nivel mai ridicat de bunăstare.

Dumneavoastră utilizați mașina?

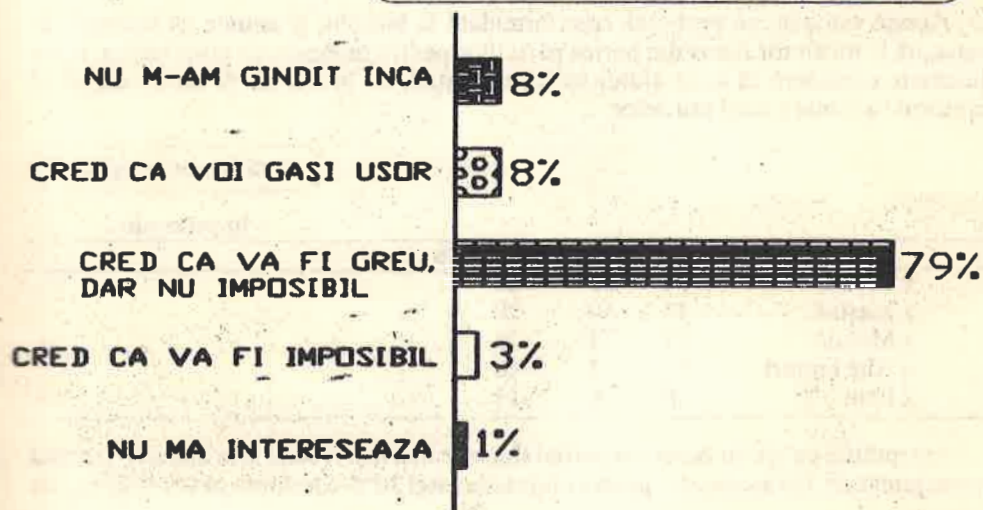
x Nu	76
x Citeodată, a părinților	17
x Curent, a părinților	3
x Curent, mașina mea	2

Marea majoritate a studenților, chiar dacă părinții lor au mașină, nu o folosesc. Folosesc, în mod curent, mașina părinților sau propria lor mașină doar 5 % dintre studenți.

5. Percepția viitorului. Securitatea profesională și personală

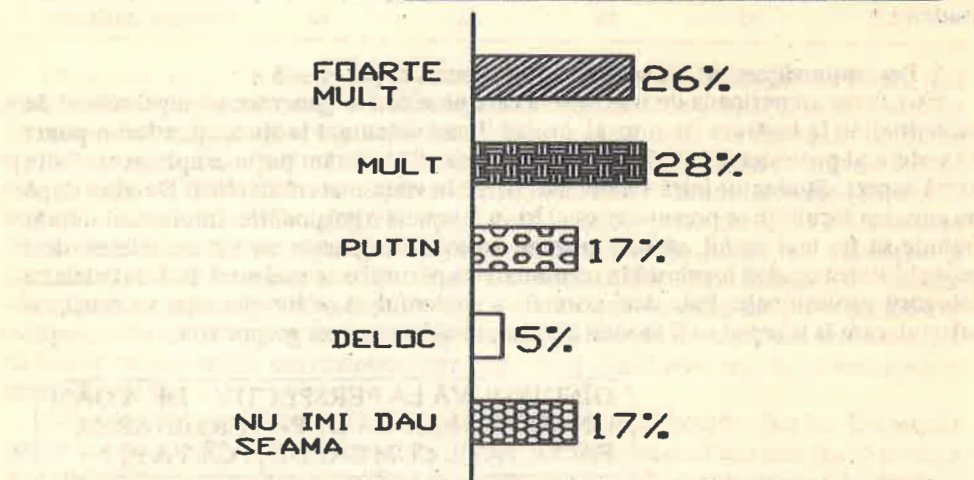
Este firesc ca perioada de tranziție în care ne aflăm să genereze un nivel ridicat de incertitudine în legătură cu viitorul, probabil mai accentuat la studenți, atât din punct de vedere al profesiei, cât și al vieții profesionale. Să insistăm puțin asupra acestui din urmă aspect. Studentul intră relativ mai târziu în viața matură deplină. De-abia după terminarea facultății se presupune că el își va întemeia o gospodărie. Intelectualul tânăr trebuie să fie mai mobil, să se deplaseze acolo unde găsește un loc de muncă, deci probabilitatea ca el să locuiască în continuare cu părinții este mai mică decât la celelalte categorii profesionale. Este deci normal ca studentul să se întrebe cum va reuși, cu salariul, care la început va fi modest desigur, să-și întemeieze gospodăria.

GÎNDINDU-VĂ LA PERSPECTIVA DE A GĂSI UN LOC DE MUNCĂ DUPĂ TERMINAREA FACULTĂȚII, CUM CREDEȚI CĂ VA FI ?

Comparînd cu datele cercetărilor făcute cu cîțiva ani înainte, studentul în momentul actual începe să fie îngrijorat de perspectivele sale profesionale, însă optimist totuși. Marea majoritate (79 %) deși apreciază că probabil va fi greu, nu consideră că va fi imposibil de găsit un loc de muncă. Cei care se pare că au intrat în panică sînt relativ puțini, doar 3 %.

PĂRINȚII VĂ VOR AJUTA (V-AU AJUTAT DEJA) SĂ VĂ ÎNTEMEIAȚI PROPRIA DV. GOSPODĂRIE ?

Aceste estimări ne probează teza formulată la început, și anume că studenții se așteaptă la un ajutor masiv din partea părinților pentru întemeierea gospodăriei. Peste jumătate consideră că acest ajutor va fi substanțial, iar în alte 22 % dintre cazuri că ajutorul va fi mai scăzut sau deloc.

Dacă da, cu ce anume?

- în procente -

	Da	Nu	Nu mi dau seama
x Casă	30	25	21
x Mașină	11	40	20
x Mobilă	27	24	23
x Alte bunuri	55	7	18
x Bani	56	8	17

Așteptările de ajutor oarecum parțial sînt cele mai mari (bani, alte bunuri): sensibil peste jumătate. De asemenea, pentru obținerea casei 30 % consideră că vor fi ajutați de

către părinți, a mobilei 27 %. Pentru obținerea unei mașini doar 11 % consideră că vor fi ajutați. Cei care nu pot să aprecieze dacă va fi și cât va fi acest sprijin la diferitele bunuri indicate în tabel variază între 17 % și 23 %. Incertitudinea aceasta s-ar putea să fie mai puțin datorată necunoașterii intențiilor părinților și mai mult posibilităților economice viitoare ale acestora. Majoritatea studenților sînt convinși că vor fi ajutați la procurarea bunurilor uzuale și cu bani.

Mai problematic este ajutorul la obținerea unor bunuri cu valoare mai ridicată (casă) sau de lux (mașină), în condițiile în care și părinții au resurse economice reduse.

Concluzii

1. În jur de 10 % dintre studenți se pare că trăiesc în condiții economice extrem de grele, trebuind să fie ajutați suplimentar. La aceștia se adaugă încă un sfert (24 %) ale căror condiții sînt mai mult de strictă supraviețuire.

2. Cei mai mulți studenți au resurse care, deși modeste, îi fac capabili să ducă o viață studențească relativ normală, civilizată în raport cu standardele de aspirații ale societății noastre actuale.

3. Acest fapt se datorează în primul rînd eforturilor pe care familia le face, completate desigur de sistemul de burse. Dacă privim la posibilitățile familiei, atît la cele reușite din estimarea standardului economic al familiei dată de studenți, cît și la sumele efective pe care familiile le oferă studenților, devine foarte clar că, fără un sistem de sprijin financiar din partea statului, un sprijin cvasi-generalizat (probabil spre 80 % dintre studenți), acestora le va fi foarte greu să ducă o viață studențească la un nivel relativ decent.

4. Diferențierile economice între studenți nu par a fi prea mari, deși există, în contrast cu studenții care au dificultăți de supraviețuire în sens absolut, în jur de 7 % studenți care dispun de tot ceea ce doresc.

Cap. 3 ATITUDINEA FAȚĂ DE PROCESELE SOCIAL-POLITICE

După cum evenimentele dinainte și după Revoluție au demonstrat, studenții sînt foarte sensibili la procesele social-politice. Ei sînt un grup cu un potențial de acțiune politică apreciabil, fapt demonstrat în perioadele de criză din toate țările. Totodată, ei pot fi considerați a fi un "barometru" foarte sensibil al seismelor social-politice.

Vom începe cu analiza evaluării proceselor social-politice, urmînd ca în partea a doua a capitolului să analizăm opțiunile social-politice propriu-zise.

A. EVALUAREA PROCESELOR SOCIAL-POLITICE DE DUPĂ REVOLUȚIE

1. Satisfacția față de procesele social-politice actuale.

Sînt studenții satisfăcuți de modul în care procesul de schimbare al societății noastre are loc?

Cît Țe satisfăcut (ă) sau nesatisfăcut (ă) sînteți în legătură cu modul în care a decurs viața dumneavoastră în ultimul timp, din următoarele puncte de vedere: activitatea universitară, petrecerea timpului liber, relații cu părinții, viața sentimentală, bucuriile pe care le aveți, viața de familie (cei căsătoriți), MODUL ÎN CARE MERGE SOCIETATEA. Scală: 1 (foarte nesatisfăcut) - 5 (foarte satisfăcut)

Au fost luate în considerare 7 componente ale vieții. Dacă la celelalte componente gradul de satisfacție exprimată se înscrie între limite normale pe scală (3,00 - 4,16), modul în care merge societatea prezintă un indice de satisfacție de 1,81; valoare neobișnuit de mică, cuprins deci între foarte nesatisfăcut și nesatisfăcut. Indicii plasați sub 2 (pe o scală de 5) sînt cazuri extrem de rare, indicînd o stare de severă insatisfacție. A se compara, din aceeași cercetare:

- Satisfacția globală cu viața 3,14
- Starea de fericire 3,10

Deci: Studenții manifestă o stare deosebit de severă de insatisfacție cu modul în care merge societatea.

Foarte nesatisfăcut	38 %
Nesatisfăcut	41 %
Nici nesatisfăcut/nici satisfăcut	16 %
Satisfăcut	2 %
Foarte satisfăcut	0,3 %

Ce loc ocupă deziluziile politice ca sursă de insatisfacție în viața studenților? Au fost enumerate 7 surse posibile de insatisfacție în viață: singurătatea, neînțelegerile cu părinții, viața sentimentală, perspectiva unei profesii care nu te atrage, eșecuri la facultate, probleme financiare și **DEZILUZII POLITICE**.

Din acestea 7 trebuie alese 3 - cele mai importante surse de insatisfacție.

Pentru 40 % dintre studenți, deziluziile politice sînt printre primele 3 surse de insatisfacție în viață. Pentru 11 % ele sînt sursa cea mai importantă.

Se poate deci estima că studenții prezintă o ridicată sensibilitate la sfera politicului, insatisfacția în această sferă afectîndu-le profund starea de spirit.

Să vedem acum evaluarea pe care studenții o dau diferitelor componente ale proceselor social-politice. **DE CE** sau **CUM** se explică această insatisfacție?

2. Evaluarea proceselor social-politice.

Evaluarea generală a procesului de reformă a progreselor facute de revoluție.

În ce măsură considerați că:

Aspirațiile legate de Revoluția din Decembrie 1989 au fost realizate?

Foarte puțin	35
Puțin	36
Nici puțin, nici mult	22
Mult	6
Foarte mult	0,3

Strategia reformei promovate de guvernul Roman satisface cerințele tranziției la economia de piață?

Foarte puțin	20
Puțin	36
Nici mult, nici puțin	26
Mult	11
Foarte mult	2

În general există o accentuată dezamăgire în legătură cu realizarea aspirațiilor Revoluției:

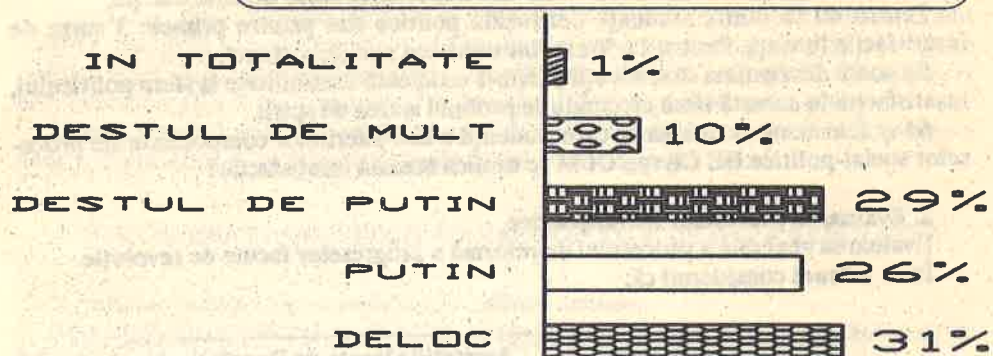
Media este sub 2 (Puțin) : 1,98. Doar 6 % estimează că aceste aspirații au fost realizate într-o măsură Mare sau Foarte mare.

Strategia reformei Guvernului Roman satisface și ea într-o mică măsură cerințele tranziției (2,26). Doar 13 % consideră că ea este satisfăcătoare într-o măsură mare sau foarte mare, iar peste jumătate (56 %) foarte puțin sau puțin.

Să vedem care sînt sursele unei percepții atît de negative a sistemului politic.

Evaluarea organizării politice din țara noastră, considerată ca o formă de tranziție.

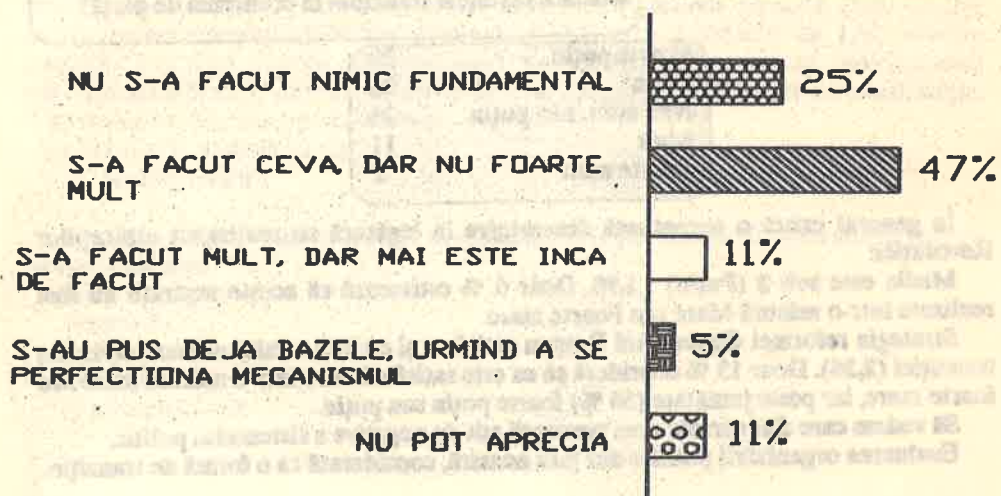
ACTUALA ORGANIZARE POLITICĂ DIN ȚARA NOASTRĂ, CONSIDERATĂ CA O FORMĂ DE TRANZIȚIE, VĂ SATISFACE SAU NU VĂ SATISFACE ?

Deci, evaluarea organizării politice, nu în sine, ci ca formă de tranziție, este considerată a fi insatisfăcătoare, în diferite grade, de 86 % dintre studenți, așadar o atitudine puternic negativă.

Evaluarea procesului de democratizare al țării.

CUM ESTIMAȚI CEEA CE S-A ÎNTREPRINS PÎNĂ ACUM PÊ LINIA DEMOCRATIZĂRII ȚĂRII ?

Această evaluare pare a implica o contradicție între realitate și reacția subiectivă. În realitate, avem pluralism politic, parlament, presă liberă; s-au pus bazele legale ale cadrului democratic, oricât de limitat ar fi procesul democratic actual. Pornind de aici, ultimele două variante ("S-a făcut mult, dar mai este de făcut", "S-au pus deja bazele...") ar părea să descrie realitatea. Ele întrunesc doar o redusă minoritate de estimări (16 %). 72 % dintre studenți sînt, în diferite grade, insatisfăcuți de ceea ce s-a făcut pe linia democratizării.

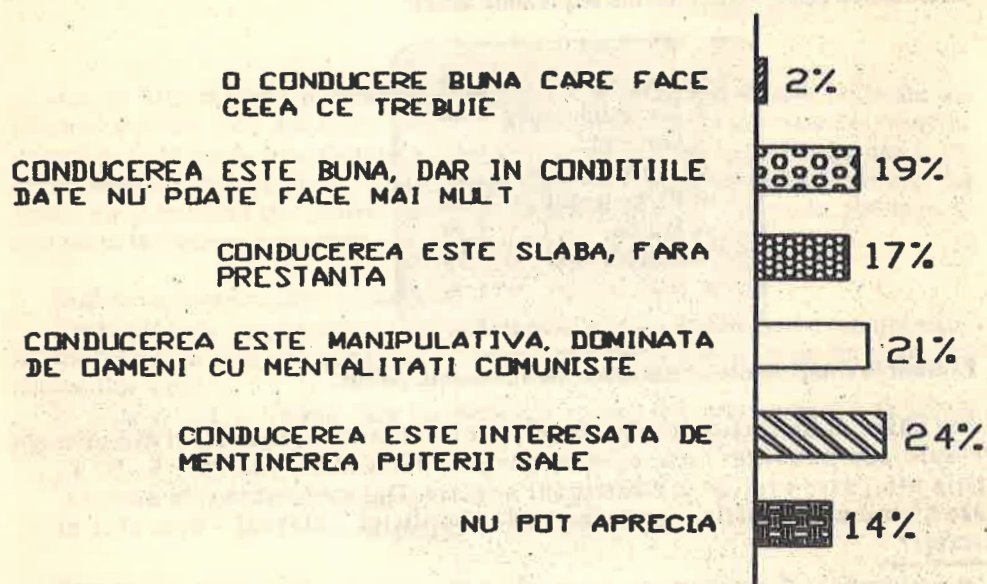
Percepția procesului de democratizare nu este a ceva deja inițiat care se va perfecționa treptat, ci mai degrabă ca ceva care este oarecum blocat, care nu funcționează, din diferite motive.

În continuare vom încerca să vedem ce anume, în estimarea studenților, blochează funcționarea mecanismelor democratice.

Estimarea conducerii politice a țării.

Dacă formele de organizare ale sistemului politic sînt considerate de marea majoritate a studenților insatisfăcătoare, să vedem cum este estimată conducerea efectivă a țării în această perioadă de tranziție.

EXISTĂ MAI MULTE ESTIMĂRI ASUPRA CONDUCERII ACTUALE A ȚĂRII. CARE DIN URMĂTOARELE PĂRERI SE APROPIE CEL MAI MULT DE PĂREREA DV. ?

O cincime (21 %) estimează conducerea ca fiind bună; două treimi că ea nu este, din diferite motive, adecvată.

Prima explicație a inadecvării (24 %) este identificată într-o patologie specifică sistemelor politice - orientarea spre obținerea și păstrarea puterii, iar nu spre interesele colectivității. O cincime este de acord cu estimarea foarte răspândită în criticile aduse de opoziție că menținerea unor oameni cu mentalități comuniste este cauza inadecvării conducerii.

Evaluarea diferitelor componente ale conducerii politice.

Trecînd de la evaluarea globală a conducerii la evaluarea diferitelor ei componente, imaginea acesteia devine mai nuanțată.

Cîntă încredere aveți în: Președinte, Parlament, Guvern*, Justiție, Armată, Poliție, S. R. I., Liga Studenților.

Scală: 1 Foarte mică; 2. Mică; 3. Potrivită; 4. Mare; 5. Foarte mare.

Gradul de încredere în toate cele 8 componente considerate este foarte scăzut. Toate mediile sînt cuprinse între 1 și 3, adică între încredere Foarte mică (1) și Potrivită (3).

Clasificarea celor 8 componente se prezintă astfel:

1. Armata	2,87
2. Liga studenților	2,44
3. Guvernul	2,35
4. Justiția	2,14
5. Parlamentul	2,13
6. Poliția	1,99
7. Președintele	1,98
8. S. R. I.	1,95

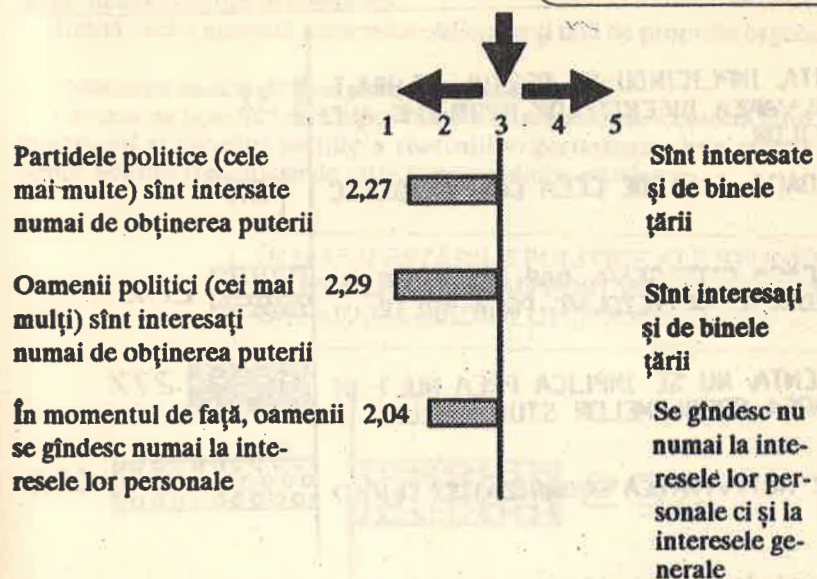
Evaluarea componentelor nestatale ale sistemului politic.

Am văzut că sistemul politic statal (atît în ansamblul său, cît și elementele sale componente - președinte, guvern, parlament, justiție, S. R. I., poliție etc.) este evaluat predominant negativ. Dar componentele nestatale ale sistemului politic - partide, oameni politici, cetățeni - cum sînt ei estimați?

* Cercetarea a avut loc imediat după instalarea Guvernului Stolojan. Din acest motiv este probabil că studenții s-au referit fie la Guvernul Roman, fie la Guvern ca instituție în sistemul politic actual.

Cum considerați că arată societatea românească în prezent?

Aceste date exprimă o dezamăgire a studenților și cu elementele nestabile ale sistemului politic: cele mai multe partide politice sînt mai mult interesate de obținerea puterii decît de binele colectivității; același lucru se poate spune și despre cei mai mulți dintre oamenii politici. Nu ar trebui însă să dăm vina numai pe oamenii politici. La rîndul lor și cetățenii sînt centrați mai mult pe problemele lor personale, gîndindu-se mai puțin la interesele generale.

Evaluarea organizațiilor studențești.

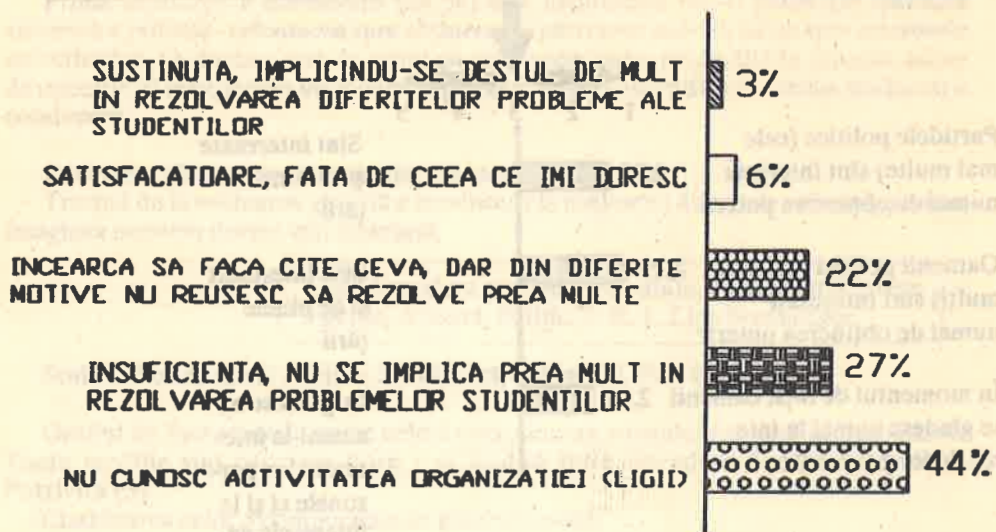
Dacă studenții sînt dezamăgiți de mediul politic al României post-revoluționare, urmează a vedea care este percepția lor despre activitatea politică și de tip sindical a studenților înșiși.

În primul rînd, să vedem dacă fac parte din organizația studențească a facultății (institutului).

Fac parte	18
Nu fac parte	76

Deci marea majoritate a studenților nu fac parte din organizația studențească a facultății.

CUM ESTE ESTIMATĂ ACTIVITATEA ORGANIZAȚIEI STUDENȚEȘTI DIN FACULTATE (INSTITUT) ?

După cum se vede doar 9 % (deci foarte puțin) estimează că activitatea organizațiilor studențești este satisfăcătoare. Un sfert o consideră insuficientă, în timp ce foarte mulți (40 %) nu cunosc activitatea organizațiilor studențești.

Democrația internă a organizațiilor studențești este o garanție a activității lor eficace și a înscrierii în ele. Iată care este percepția studenților despre modul în care s-au constituit conducerile organizațiilor studențești.

... în ceea ce privește conducerea organizației (ligii), cu care din următoarele afirmații sînteți de acord?

x Conducerea organizației (ligii) a fost aleasă în mod democratic, prin adunări generale și ale reprezentanților studenților	19
x O parte au fost aleși (dar și sînt și unii despre care nu știu cum au ajuns în cadrul organizației (ligii)	31
x Conducerea organizației (ligii) nu este reprezentativă pentru facultatea (Institutul, Universitatea) noastră.	25

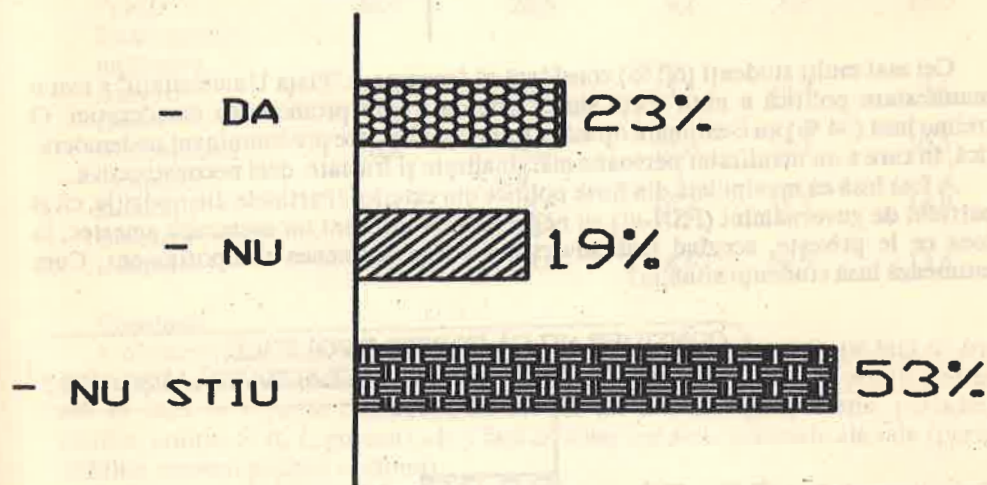
Există o insatisfacție destul de accentuată, generatoare de alienare, în ceea ce privește democrația internă a organizațiilor studențești: un sfert din studenți consideră conducerea organizațiilor studențești nerepresentativă, iar alți 31 % nu exclud pătrunderea pe căi nedemocratice în conducere.

Există deci o anumită neîncredere/alienare și față de propriile organizații.

Estimarea manifestărilor politice studențești.

Cercetarea noastră oferă o posibilitate interesantă de a detecta unul dintre factorii importanți ai alienării politice a studenților: perturbarea, prin manipulare, a activităților politice studențești de către forțele politice exterioare.

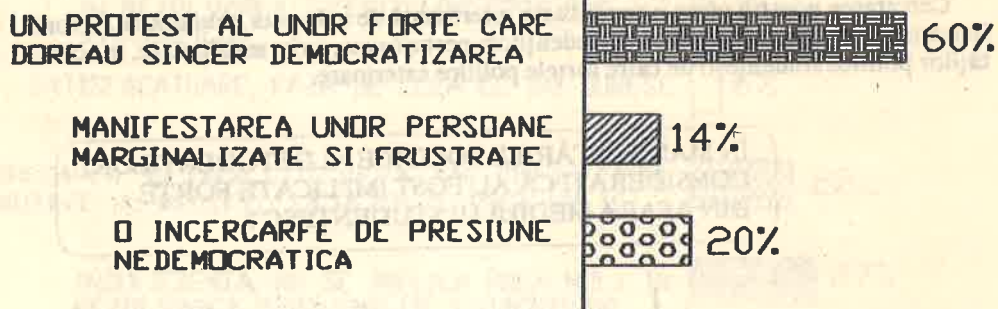
ÎN MANIFESTĂRILE POLITICE ALE STUDENȚILOR,
CONSIDERAȚI CĂ AU FOST IMPLICATE FORȚE
DIN AFARA MEDIULUI STUDENȚESC ?

Se observă în primul rând că destul de mult studenți (23 %) consideră că forțe politice exterioare intervin manipulativ în manifestările politice studențești deturnându-le spre realizarea propriilor lor scopuri; 19 % consideră că nu acesta este cazul. Cei mai mulți studenți (53 %) declară că nu pot aprecia, fapt care, în condițiile date, credem că poate avea efecte paralizante asupra participării politice.

Putem merge cu explorarea acestei ipoteze, luând în considerare estimarea pe care studenții o dau unei manifestări politice pe care mass media și opinia publică au considerat-o a fi manifestare politică predominant studențească: manifestația din "Piața

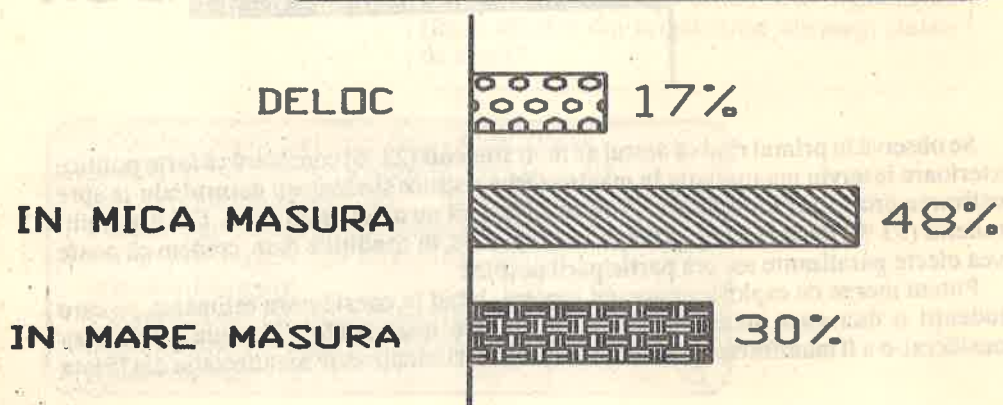
CUM APRECIATI FENOMENUL
"PIAȚA UNIVERSITĂȚII" ?

Cei mai mulți studenți (60 %) consideră că fenomenul "Piața Universității" a fost o manifestare politică a unor forțe sincer orientate spre promovarea democrației. O treime însă (34 %) au o estimare opusă: a fost o manifestare predominant nedemocratică, în care s-au manifestat persoane marginalizate și frustrate, deci neconstructivă.

A fost însă ea manipulată din forțe politice din exterior? Partidele din opoziție, cât și partidul de guvernământ (FSN-ul) au negat în mod insistent un asemenea amestec, în ceea ce le privește, acuzând însă adversarul de un asemenea comportament. Cum estimează însă studenții situația?

CONSIDERAȚI CĂ FORȚELE POLITICE
INTERESATE AU MANIPULAT ACEASTĂ MIȘCARE ?

Doar o mică minoritate (17 %) cred că forțele politice exterioare nu au căutat să influențeze dinamica acestei manifestări. A aproape de două ori mai mulți cred că acest amestec a avut loc în mare măsură, aproape jumătate considerând că a existat un asemenea amestec, dar în măsură mică.

Însăși ideea mai mult sau mai puțin răspândită că forțele politice exterioare caută să utilizeze mișcarea studentescă reprezintă o sursă de insatisfacție și alienare în raport cu propria activitate politică, cât și cu sistemul politic mai general.

Ce forme de acțiune politică favorizează studenții?

La ce tipuri de activități sînteți dispus (ă) să participați pentru promovarea eventualelor revendicări ale studenților?

	Foarte probabil	Probabil	Puțin probabil	Deloc	Nu știu încă
Petiție	46,9	26,6	6,2	8,2	12,1
Demonstrații, mitinguri, marșuri	27,4	34,0	15,2	14,3	9,1
Grevă studentescă	26,8	30,2	18,6	14,1	10,3
Ocuparea facultății	7,4	6,6	16,7	55,3	14,0
Blocarea traficului	4,0	3,8	8,6	69,9	13,8

Concluzii

1. Studenții prezintă un grad neobișnuit de accentuat de insatisfacție față de transformările social-politice ce au avut loc de la Revoluție: față de sistemul politic existent, atât în ceea ce privește componentele statale ale acestuia (președinție, parlament, justiție, poliție, S. R. I., guvern), cât și față de componentele nestatale ale sale (partide politice, oameni politici, cetățeni).

2. Studenții manifestă o insatisfacție destul de accentuată și față de propriile lor organizații, față de gradul de democrație internă a acestora și, implicit, față de capacitatea lor de a se organiza și de a controla organizațiile care îi reprezintă.

3. Un factor adițional de alienare în raport atât cu activitatea lor politică cât și cu sistemul politic mai general îl constituie percepția unui număr semnificativ de studenți că forțele politice exterioare caută să utilizeze în propriile scopuri mișcarea studentescă, deturnînd-o de la propriile sale obiective.

B. ESTIMAREA TENDINȚILOR VIITOARE.

Sînt studenții optimiști sau pesimiști în ceea ce privește perspectivele viitoare?

Cum considerați că va arăta societatea românească peste 10 ani în raport cu prezentul?

PESIMISM		NICI O SCHIMBARE	OPTIMISM	
1	2	3	4	5
MAI SĂRACĂ		3.27		MAI BOGATĂ
DREPTURILE CETĂȚENEȘTI MAI PUȚIN RESPECTATE		3.49		MAI MULT RESPECTATE
CONDUSĂ DICTATORIAL		3.70		CONDUSĂ MAI DEMOCRATIC
POSIBILITĂȚI MAI REDUSE DE PARTICIPARE LA VIAȚA POLITICĂ		3.38		POSIBILITĂȚI MAI MARI
CONTROL MAI SCĂZUT AL FIECĂRUIA ASUPRA VIEȚII PUBLICE		3.12		CONTROL MAI MARE
MEDIU AMBIANT MAI POLUAT	2.24			MEDIU MAI CURAT
O SITUAȚIE INTERNAȚIO- NALĂ MAI TENSIONATĂ, MAI AMENINȚATĂ DE RĂZBOI	2.86			MAI DESTINSĂ, MAI PAȘNICĂ
MAI INDIFERENTĂ LA NEVOILE OAMENILOR	2.94			MAI PREOCUPATĂ DE NEVOILE OAMENILOR
OAMENI MAI NEFERICIȚI	2.64			OAMENI MAI FERICIȚI

Au fost formulate două stări opuse, cu o scală între ele de la 1 la 5, 3 însemnând "aproximativ la fel cu prezentul".

În ceea ce privește reforma propriu-zisă (trecerea la o economie de piață, cu implicația ei așteptată: creșterea bunăstării și democratizarea) studenții sînt optimiști, de un optimism însă moderat. Societatea românească va fi ceva mai bogată, sensibil mai

democratică, cu drepturi ale cetățenilor mai respectate, posibilități mai mari de participare la viață politică și ceva mai mult control al fiecăruia asupra treburilor publice.

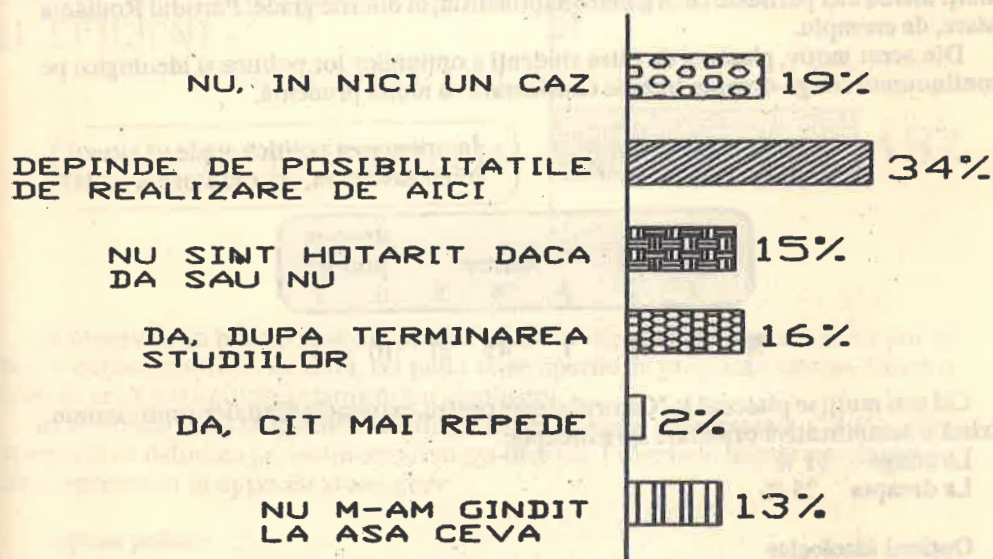
În ceea ce privește cele două mari procese globale negative ale secolului - poluarea și tensiunile și conflictele internaționale - studenții sînt mai degrabă pesimiști.

Un pesimism relativ se manifestă și în ceea ce privește outputul uman al schimbărilor: societatea de peste 10 ani nu este estimată a fi mai preocupată de nevoile membrilor săi, iar gradul de fericire al oamenilor este de așteptat să fie chiar mai scăzut.

Se poate conclure că, în ceea ce privește viitorul, studenții manifestă un optimism temperat privind realizarea obiectivelor reformei și un pesimism moderat în ceea ce privește capacitatea omenirii de a soluționa unele dintre marile sale probleme, inclusiv în ceea ce privește împlinirea umană, creșterea gradului de fericire.

Un test al optimismului/pesimismului îl reprezintă examinarea disponibilității de emigrare.

ĂȚI DORI SĂ VĂ STABILIȚI ÎN STRĂINĂTATE ?

52 % dintre studenți iau în considerare posibilitatea de a se stabili într-o altă țară, dar 34 % pun în legătură această eventualitate cu șansele de realizare aici. Doar 19 % sînt, în prezent, decizi, indiferent de situație, să rămînă. Este o situație care trebuie să fie luată în considerare cu toată atenția. Procentul celor decizi să emigreze este destul de ridicat: 18 %.

C. ORIENTĂRI POLITICO-IDEOLOGICE

1. Opțiuni politice

Sînt, politic, studenții de stînga sau de dreapta?

În discuțiile actuale apare evident că, pentru o parte a opiniei publice, nu este de loc clară semnificația conceptualizării tradiționale: stînga/dreapta. În conștiința colectivității stînga are două conotații relativ distincte, care nu totdeauna merg împreună:

a. Socialismul totalitar și dictatorial.

b. Implicarea statului, a colectivității în soluționarea unor probleme sociale și umane (cazu l social-democrației occidentale).

În practică, "stînga" este în mod inevitabil definită și prin asociere cu partidele care se declară, în diferite grade, de stînga (stînga, centru stînga): FSN- ul, partidele social-democratice, Partidul socialist democratic.

Dreapta este mult mai puțin definită. În primul rînd, se pare că ea este definită de către populație în opoziție cu opțiunea socialistă. În al doilea rînd, ea este identificată cu partidele care nu se definesc pe ele însele a fi de stînga: PNL, PNȚCD, PAC. La limită, mulți includ aici partidele cu orientare naționalistă, în diferite grade: Partidul România Mare, de exemplu.

Din acest motiv, plasarea de către studenți a opțiunilor lor politice și ideologice pe continuumul stînga-dreapta trebuie considerată cu multă prudență.

În orientarea politică, unde vă situați dumneavoastră, pe următoarea scală?

Cei mai mulți se plasează la "Centru" și spre centru, extremele fiind slab reprezentate. Există o semnificativă orientare spre dreapta:

La stînga 11 %

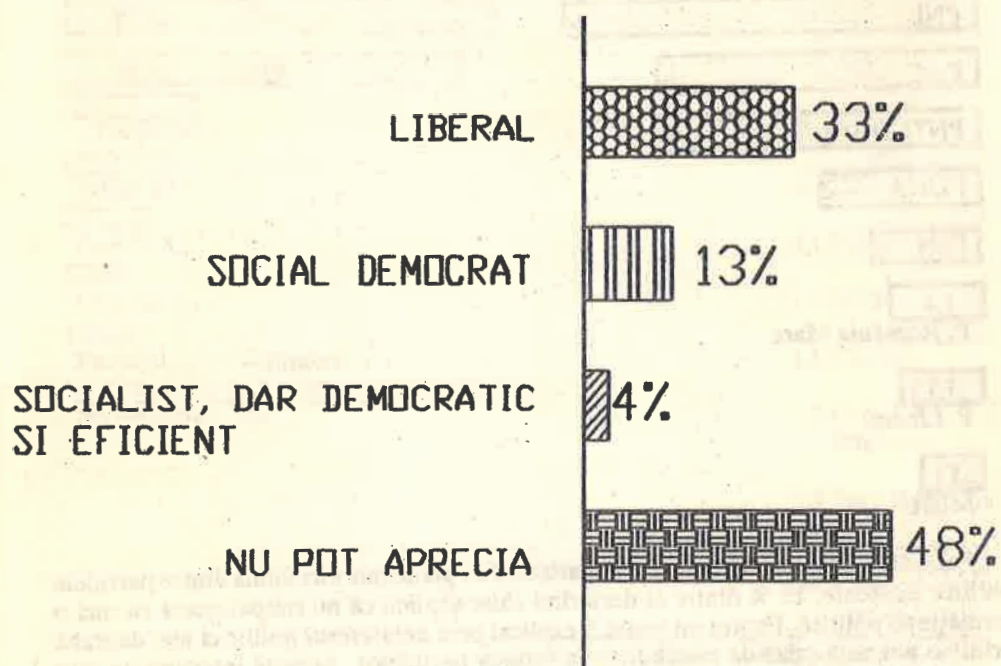
La dreapta 35 %

Opțiuni ideologice

Pentru ce program ideologic optează studenții?

EXISTĂ MAI MULTE PROGRAME POLITICE ÎN CIRCULAȚIE LA ORA ACTUALĂ. CARE CREDEȚI CĂ AR FI ADECVAT PENTRU ȚARA NOASTRĂ, ÎN CONDIȚIILE ACTUALE, FĂCÎND ABSTRAȚIE DE PARTIDELE CARE ÎL SUSȚIN ?

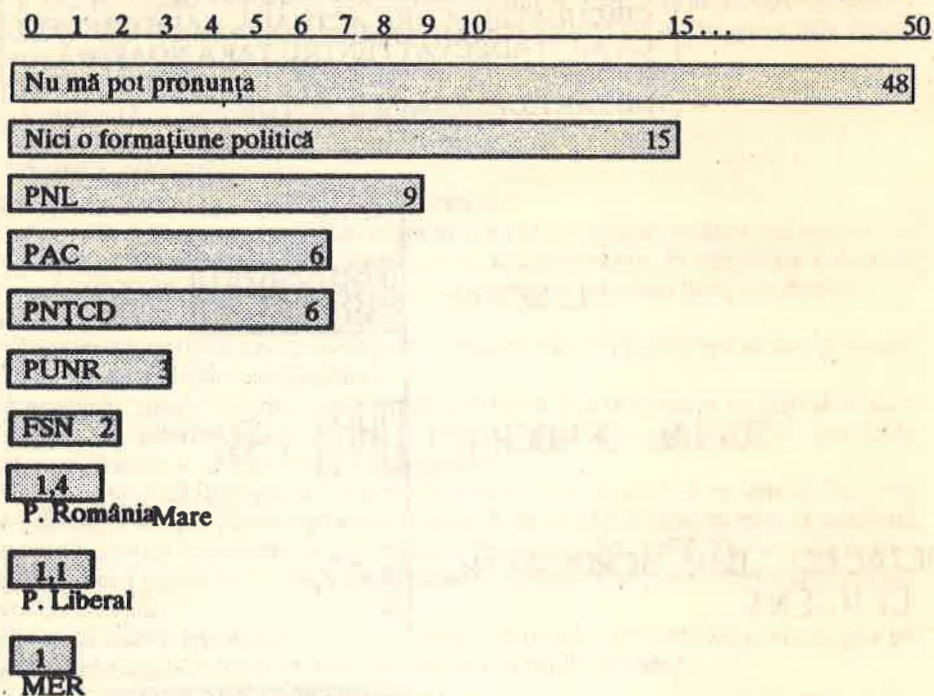
Să observăm în primul rând că aproape jumătate din studenți declară că nu pot să facă o opțiune suficient de clară, cel puțin între tipurile de programe oferite. Există o stare de criză a cristalizării clarificărilor ideologice.

În al doilea rând, programele de stînga sînt mai puțin reprezentate (17 %), cifră apropiată de definirea pe continuumul stînga-dreapta. Programul liberal este destul de bine reprezentat în opțiunile studenților.

Opțiuni politice

Cu ce partide politice simpatizează studenții?

Platformă carei formațiune politice considerați
că este cea mai apropiată de opțiunile dumneavoastră?

Peste 60 % dintre studenți nu simpatizează cu platforma nici unui dintre partidele politice existente, 15 % dintre ei declarând chiar explicit că nu simpatizează cu nici o formațiune politică. Faptul nu poate fi explicat prin neinteresul politic ci mai degrabă printr-o anumită criză de credibilitate a tuturor partidelor. Această interpretare este susținută de ansamblul datelor din această cercetare.

În rest, PNL, mai mult ca partid, și după cum vom vedea, mai puțin ca personalități, pare să fie cel mai influent. PAC-ul împreună cu PNTCD-ul vin pe locul 2-3. Surprinzător este faptul că PAC-ul nu este mai influent printre studenți. FSN-ul a căzut pe locul 5 cu doar 2,2 % din opțiuni. Programul ecologist al MER care câștigase multe adeziuni, fiind de așteptat ca în mediul studentesc să aibă priză, se dovedește puțin influent (1 %).

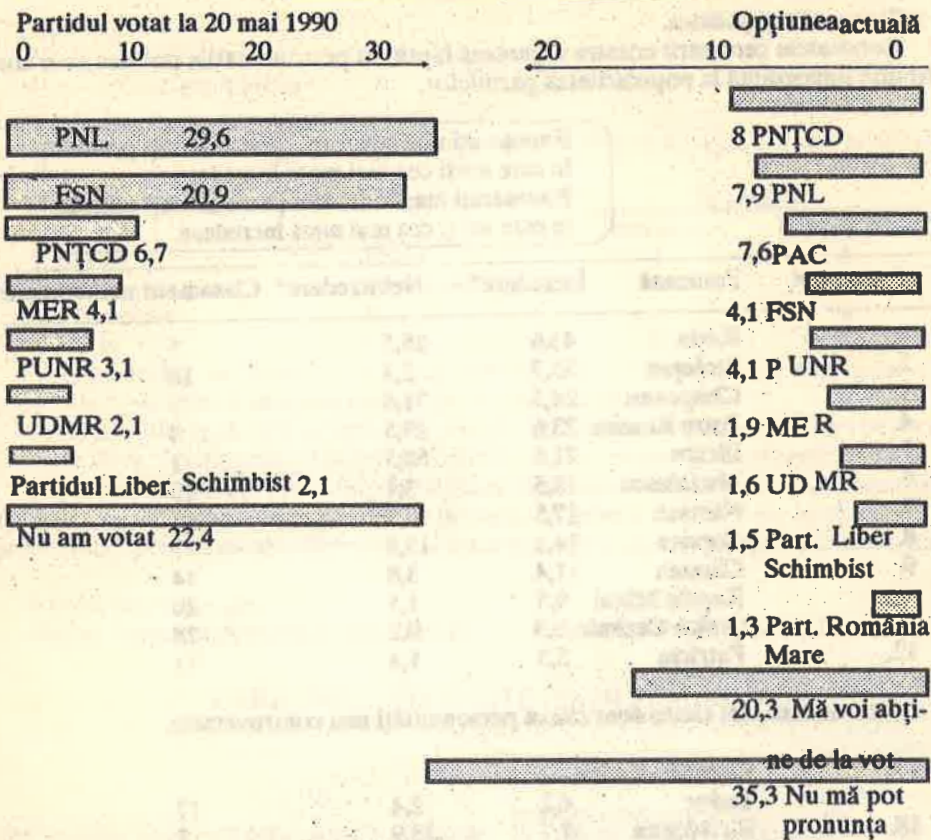
Votul din 20 mai 1990 și votul actual potențial.

Participarea la vot este de natură să forțeze opțiunea pentru un partid sau altă

Este interesant de urmărit modificările suferite de opțiunile electorale din 20 mai 1990 în momentul actual.

Cu ce formațiune politică ați votat la 20 mai 1990?
Dacă mâine ar fi alegeri, cu ce formațiune politică ați vota ?

În cazul unui scrutin în momentul actual, peste jumătate din studenți refuză opțiunea: 35 % declară că sînt nehotărîți, că nu se pot pronunța, iar 20 % că ar fi tentați să nu participe la vot.

În rest, există o tendință de scădere spectaculoasă a popularității a aproape tuturor partidelor:

PNL de la 29,6 la 7,9 - diferență de 21,7

FSN de la 20,9 la 4,1 - diferență de 16,8

MER de la 4,1 la 1,9 - diferență de 2,2

Există și excepții: PNTCD înregistrează o ușoară creștere de la 6,7 % la 8 %, PUNR de la 3,1 la 4,1 %.

Configurația actuală a opțiunilor prefigurează un rezultat de tip "pobnez": participare scăzută la vot și o fărâmițare a voturilor între mai multe partide.

PAC-ul, deși al treilea ca popularitate, cu cele 7,6 % în mediul careși este cel mai favorabil, nu prezintă încă performanța la care se aștepta.

Personalități politice.

Rezultatele cercetării noastre sugerează faptul că personalitățile politice au o contribuție importantă la popularitatea partidelor.

Enumerați maximum trei personalități politice în care aveți cea mai mare încredere.
Enumerați maximum trei personalități politice în care aveți cea mai mică încredere.

Clasament	Persoană	Încredere*	Neîncredere*	Clasament neîncredere*
1.	Rățiu	43,6	25,5	5
2.	Stolojan	35,7	2,3	18
3.	Cimpeanu	24,5	31,8	3
4.	Petre Roman	23,6	29,5	4
5.	Iliescu	21,8	58,5	1
6.	Manolescu	18,5	3,4	15
7.	Năstase	17,5	0,7	25
8.	Coposu	14,1	15,9	7
9.	Ciontea	11,4	3,8	14
10.	Regele Mihai	9,5	1,5	20
11.	Ștefan Cazimir	5,3	0,2	28
12.	Patriciu	5,3	1,4	21

În continuare sînt citate doar cîteva personalități mai controversate.

17.	Corneliu Vadim Tudor	4,2	2,4	17
18.	Bîrlădeanu	2,7	35,9	2
19.	Dan Mărțian	2,6	12,4	8
21.	Doina Cornea	2	6,6	10
26.	Marian Munteanu	1,1	0,8	24

* Reprezintă menționarea respectivelor persoane pe listă, indiferent dacă este pe primul loc, pe al doilea sau al treilea.

Clasament	Persoană	Încredere*	Neîncredere*	Clasament neîncredere*
27.	Domokos Geza	1	13,8	6
...				
29.	Ilie Verdeț	0,2	4,4	12
-	Gelu-Voicăn	0	8,9	9

De remarcat că protagoniștii alegerilor din 20 mai 1990 se mențin, dar cu o inversare a ierarhiei

20 Mai 1990

		În prezent	
		Încredere	Neîncredere
1. Iliescu	Rațiu	1	5
2. Roman	Cîmpeanu	3	3
3. Cîmpeanu	Roman	4	4
4. Rațiu	Iliescu	5	1

Toți au locuri de frunte și în topul neîncrederii. Cu excepția lui Rațiu, la toți proporția neîncrederii este mai ridicată decât a încrederii.

Stolojan, aflat în timpul cercetării în primele zile ale guvernării, se plasează pe locul 2 la încredere, avînd, pe lîngă aceasta, un procent foarte scăzut la neîncredere.

Pînă acum am analizat opțiunile politice și ideologice ale studenților într-un mod abstract: tipul de program pentru care optează sau opțiunile lor pentru un partid sau altul, pentru o personalitate politică sau alta. Să vedem mai concret în ce sens se plasează opțiunile ideologice.

Forma de guvernare.

Sînt studenții pentru forma de guvernare promovată de Constituție sau pentru Monarhie?

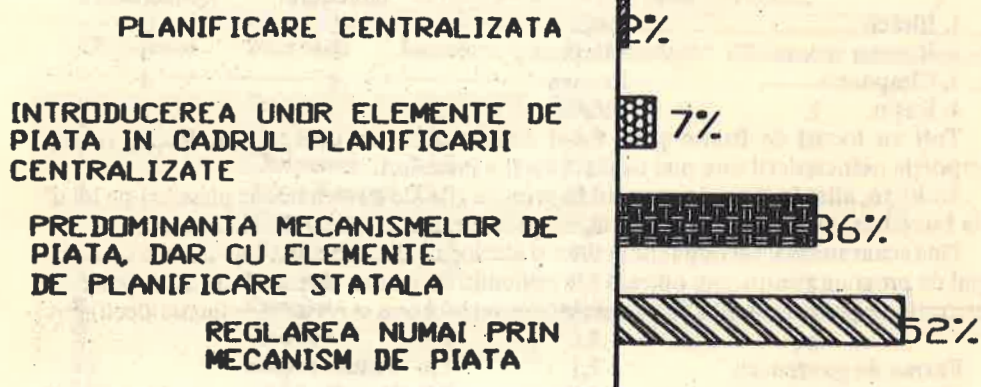
CARE CREDEȚI CĂ ESTE CEA MAI ADECVATĂ
FORMĂ DE GUVERNĂMÎNT PENTRU ȚARA NOASTRĂ ?

Majoritatea absolută optează deci pentru Republica parlamentară, în discordanță parțială cu constatarea, dar și cu revendicările monarhiste, care sînt substanțial minoritare, ca și cele pentru Republica prezidențială.

Ce fel de economie doresc studenții?

CARE DIN URMĂTOARELE FORME DE ORGANIZARE ECONOMICĂ CONSIDERAȚI CĂ POATE ASIGURA DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE ÎN CELE MAI BUNE CONDIȚII ?

Majoritatea absolută optează pentru un program economic sever liberal. 9 % sînt favorabili unui program economic socialist.

Formele de proprietate dezirabile.

Care considerați că trebuie să fie locul următoarelor forme de proprietate într-o economie sănătoasă?

	Dominantă	Însemnată	Redusă	Inexistentă
Proprietate publică (de stat)	7	20	55	5
Proprietate privată	47	35	7	1
Proprietate asociativă	16	43	21	3

Se confirmă estimarea de mai sus: numai aproximativ 8 % sînt pentru un program tipic socialist caracterizat prin proprietate de stat dominantă și mecanisme de planificare centrală a economiei. Proprietatea publică este estimată că ar trebui să fie dominantă de 7 %, iar 8 % consideră că proprietatea privată ar trebui să fie redusă sau inexistentă. 82 % dintre studenți preferă ca proprietatea privată să fie dominantă sau să dețină o pondere însemnată.

2. Implicare politică

Pînă acum am văzut care sînt opțiunile politice și ideologice ale studenților. A rămas să examinăm gradul efectiv de participare politică a acestora.

Studenții și partidele politice.

În care din următoarele situații vă aflați?

Dețin o funcție de conducere într-o organizație politică	0,4
Sînt membru al unui partid, fără să dețin vreo funcție, dar aspir în viitor la aceasta	1
Sînt membru al unui partid, fără să doresc însă vreo funcție politică	3
Nu sînt membru al vreunui partid, dar intenționez să devin în viitor	3
Nu sînt și nici nu intenționez să devin membru, dar simpatizez cu un anumit partid	28
Nu sînt și nici nu intenționez să devin membru și nici nu simpatizez în mod deosebit vreun partid, dar urmăresc cu atenție viața politică	28
Viața politică îmi este indiferentă	26

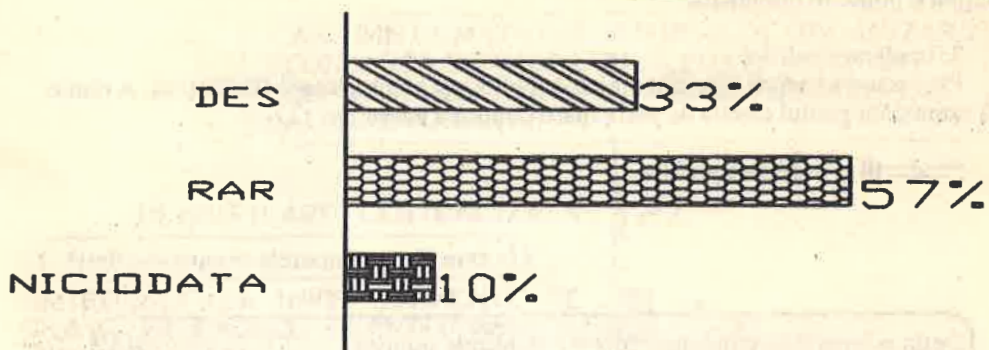
Activismul actual politic este foarte slab. Doar 4 % sînt membrii unui partid. La aceștia se mai adaugă 3 % care intenționează să devină membrii.

28 % sînt simpatizanți-spectatori. Ei nu intenționează să devină membrii ai partidului simpatizat.

Restul de 54 % nu sînt implicați nici practic, nici emoțional în vreun partid politic. Cei mai mulți nu o fac din indiferență. 28 % urmăresc cu interes viața politică, fără a adera într-un fel oarecare la vreun partid. Un sfert dintre studenți se declară indiferenți în raport cu viața politică.

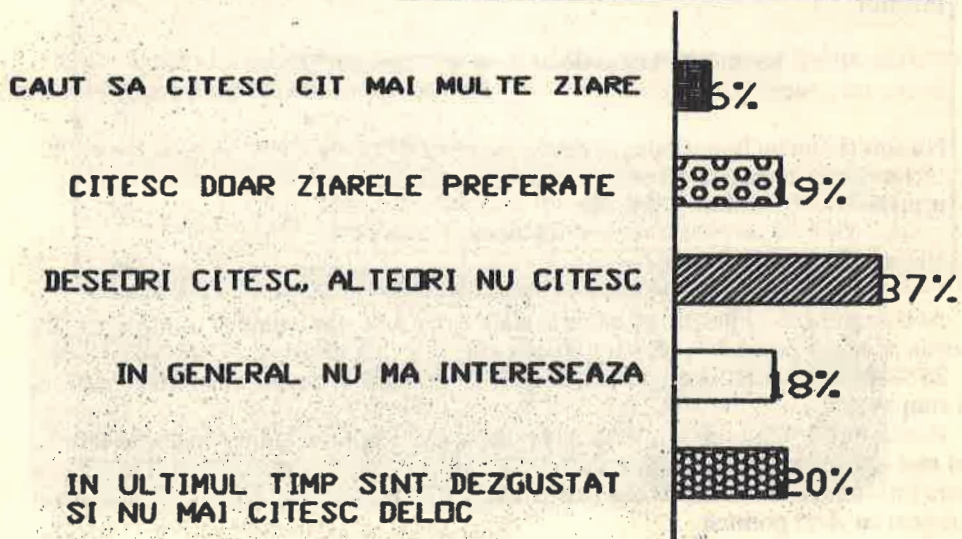
Activism informal

DISCUTAȚI PROBLEME POLITICE
CU PERSOANELE APROPIATE ?

Există deci un interes sensibil pentru problemele politice care se manifestă în discuțiile cu cei apropiați. 10 % par să nu fie interesați "cronic" în problemele politice.

CE LOC ACORDAȚI LECTURII ZIARELOR
PENTRU A VĂ INFORMA ÎN LEGĂTURĂ CU
EVENIMENTELE POLITICE ?

În general există un interes marcat pentru urmărirea dezbaterilor politice în presă. Există însă și o puternică tendință de detașare față de presa politică (aproape 40%). S-ar părea că o parte dintre studenți nu sînt satisfăcuți de presa politică și de aici refuzul ei. Oricum, 20 % se declară "dezgustați", motiv pentru care nu mai citesc deloc presa.

Concluzie

Se poate estima că studenții prezintă un grad ridicat de interes pentru politică, complementar cu o participare efectivă redusă. Pentru mulți partidele existente par a fi deosebit de atractive. Interesul pentru politică este mai mult de observare, decît de participare efectivă, ca efect în principal a unei dezamăgiri accentuate cu privire la configurația și dinamica sistemului politic.

Cap. 4 RELAȚIILE DINTRE SEXE: VALORI ȘI ATITUDINI

Relațiile dintre sexe reprezintă o componentă importantă a vieții studentești, atât datorită vârstei, cât și a condiției sociale specifice studentului. Intrarea în facultate este de natură a amîna, cel mai adesea, momentul căsătoriei.

1. Familie, prietenie, dragoste

Și într-adevăr, proporția studenților căsătoriți este redusă: 8 %, dintre care 2 % au copii.

Dintre cei care nu sînt căsătoriți, au o prietenă 54 %, 39 % declarînd că în momentul cercetării nu au o prietenă.

Ne putem întreba cît de solidă și ce semnificație are relația de prietenie în mediul studentesc actual.

De cînd durează această relație?

x Sub o lună	11
x 1 - 3 luni	12
x 3 - 6 luni	11
x 6 - 12 luni	15
x 1 - 2 ani	24
x Peste 2 ani	28

Relațiile de prietenie tind să fie înalt stabile. Peste jumătate dintre ele durează de peste 1 an. Este interesantă această tendință de stabilitate a relațiilor de prietenie.

Stabilitatea/instabilitatea relației de prietenie, perspectiva finalizării ei prin căsătorie este estimată de studenți în felul următor:

Cum ați caracteriza această relație?

x Durabilă. Am decis să ne căsătorim	18
x Durabilă. Mă gîndesc la o posibilă căsătorie	22
x S-ar putea să fie durabilă	32
x Nu cred că va fi durabilă	11
x Doresc să o întrerup	4
x Încă nu știu	13

Rezumînd, se poate aprecia că:

x Durabilă cert	40
x Probabil durabilă	32
x Incertă	13
x Probabil nedurabilă	15

Aceste date indică o durabilitate estimată de către studenți înalt ridicată.

Semnificația acordată relației de prietenie este un component important care explică stabilitatea/instabilitatea acesteia.

Cum ați descri-o?

x Sentiment de dragoste	66
x Îmi place partenerul, fără a fi vorba însă de dragoste	25
x Vreau doar să mă distrez, să-mi petrec timpul	8
x Nu îmi place, mă enervează, mă plictisește	1

2. Relațiile sexuale

Schimbările culturale, de mentalitate sînt cele mai evidente în acest domeniu.

(Aveți relații sexuale cu prietena (prietenul) dvs.?)

x Da	58
x Nu	42

Problema mai importantă este însă a concepției despre condițiile în care pot avea sau nu loc relațiile sexuale.

Care dintre următoarele propoziții se apropie cel mai mult de modul în care dvs. gândiți acum, în ceea ce privește stabilirea unei relații cu sexul opus?

x Aștept pînă voi găsi persoana cu care voi simți că pot întemeia relații profunde de dragoste	60
x Pînă cînd găsești un asemenea partener, te poți distra în relații trecătoare	33
x Nu cred într-un sentiment propriu-zis de dragoste. Deocamdată vreau să mă distrez	7

Majoritatea studenților manifestă deci așteptări și exigențe ridicate în ceea ce privește condițiile unei relații cu sexul opus.

(În ce condiții considerați că sînt normale relațiile cu sexul opus?)

CONDIȚII	Pentru băieți		Pentru fete	
	Da	Nu	Da	Nu
Numai în cadrul căsătoriei sau cînd urmează să se căsătorească	25	75	45	55
Cu cel (cea) pentru care există un sentiment de dragoste	84	16	85	15
Cînd există atracție reciprocă, indiferent de existența unui sentiment de dragoste	64	36	38	62

Astfel în ceea ce privește băieții, cît și fetele, sînt preferate relațiile sexuale în condițiile existenței unui sentiment de dragoste. Există însă un procent însemnat de studenți care consideră că, mai mult în cazul băieților, dar într-o oarecare măsură și pentru fete, relațiile sexuale sînt acceptabile și cînd există relații de atracție reciprocă, indiferent de existența unui sentiment de dragoste.

Concluzii:

1. Relațiile de prietenie între sexe sînt destul de larg răspîndite, avînd o durabilitate ridicată. Ele se fundamentează de regulă pe relații de dragoste și studenții se așteaptă ca ele să fie astfel, în majoritatea lor.

2. Relațiile sexuale sînt acceptate ca ceva normal, dar majoritatea studenților consideră că ele trebuie să fie dublate de un sentiment de dragoste.

Cap. 5 VIAȚA RELIGIOASĂ

Dvs., personal, vă considerați:

x Foarte religios	2
x Religios (religioasă)	58
x Indiferent (ă) față de religie	31
x Ateu	9

Situația este oarecum împărțită: 60 % se declară religioși în diferite grade, 40 % indiferenți sau ateii.

Ne putem întreba în ce măsură numărul relativ mare de nereligioși se explică prin educația antireligioasă a vechiului regim. De asemenea, se pune problema în ce măsură o asemenea educație poate fi, prin contrareacție, responsabilă și de apropierea de religie a unora.

O înțelegere mai clară a rolului religiei în viața studenților ne-o sugerează atitudinea acestora față de diferitele componente ale vieții religioase.

În viața dvs. personală, ce importanță au următoarele:

	Medie	Deloc	Mică	Potrivită	Mare	Foarte mare
Credința în Dumnezeu	3,27	11	15	30	24	20
Rugăciunea	2,71	25	19	26	18	12
Frecventarea bisericii	2,33	27	32	27	7	6

Prima concluzie care se degajă se referă la necesitatea rafinării observațiilor prilejuite de datele prezentate mai sus. În ceea ce privește rolul jucat de Dumnezeu în viața fiecăruia doar 11 % îl declară nul, restul îi acordă o anumită importanță. 74 % îi acordă un rol de la "Potrivit" la "Foarte mare". Unii studenți care s-au definit ca "Indiferenți" față de religie acordă totuși un anumit rol lui Dumnezeu în viața lor.

Subiectiv se operează o distincție între "Religie" - considerată mai mult ca instituție - și "Credința în Dumnezeu".

Aceasta este în parte, probabil, și explicația scăzutei apartenențe la un cult religios a mării majorități a studenților.

x Da 21
x Nu 79

Foarte mulți care cred în Dumnezeu, care practică unul sau altul dintre ritualurile religioase personale (rugăciune, botez, cununie), nu declară totuși că aparțin vreunui cult religios, în sensul de participanți activi. Probabil că este cazul în mod special al celor mai mulți creștini ortodocși, pentru care "cult" ar putea însemna mai mult "sectă". Cercetătorii care au aplicat chestionarul au confirmat această interpretare: mulți studenți au identificat termenul de "cult" cu cel de "sectă", care - în limbajul comun - desemnează variantele creștinismului diferite de bisericile tradiționale de la noi: ortodoxismul și catolicismul.

Comportamentul religios este mult mai redus decât credința propriu-zisă. Aproape 60% estimează că frecventarea bisericii nu ocupă nici un loc, sau unul mic în viața lor. Doar pentru 13% frecventarea bisericii este o componentă importantă a vieții.

Un loc intermediar îl ocupă "Rugăciunea", un comportament religios intim, care nu se desfășoară neapărat într-un cadru instituționalizat. Rugăciunea nu ocupă nici un loc, sau unul mic în viața a 44% dintre studenți, iar un rol mare sau foarte mare la 30%.

Distincția dintre "Credință" și "Comportament" (Rugăciune, Frecventarea bisericii) exprimă probabil diferențierea dintre religiozitatea pasivă, "de fond", și religiozitatea activă, concretizată într-un comportament care face parte din viața cotidiană. Această diferență accentuată se datorează, în momentul de față, probabil și lipsei educației religioase.

Mergeți la biserică?

x O dată pe săptămână	1
x O dată pe lună	13
x Cu ocazia marilor sărbători religioase	9
x Cu ocazia unor ceremonii speciale (cununie, botez)	40
x O dată pe an	28
x În alte împrejurări	4
x Niciodată	5

Cei care frecventează cu o anumită regularitate biserica (săptămânal sau lunar) sînt relativ puțini (14 %). Foarte puțini sînt și cei care nu o frecventează deloc (5 %). Cei mai mulți o frecventează cu ocazia unor ceremonii cu caracter de familie (botez, cununii) sau mai rar, cu ocazia unor mari sărbători religioase.

În fine, opinia studenților despre rolul social și politic al bisericii, ca instituție.

Ce rol trebuie să aibă biserica în societatea românească?

x Foarte mare	2
x Mare	9
x Potrivit	21
x Mic	52
x Foarte mic	10
x Nici un rol	3
x Nu știu	3

Studentimea română, probabil spre deosebire de studentimea din alte țări foste socialiste, consideră că biserica, ca instituție, nu trebuie să joace un rol important în societatea noastră, făcând o diferență și mai mare între instituție și credință. Doar 11% consideră că biserica trebuie să aibă un rol mare sau foarte mare. 65% apreciază că acest loc trebuie să fie mic, foarte mic sau chiar inexistent.

Concluzii:

1. Majoritatea studenților (aproximativ 60%) se consideră a fi religioși, restul indiferenți sau atei. O atitudine net nereligioasă (atee) este exprimată de un număr relativ redus (9%).

2. Religiozitatea studenților tinde să fie însă mai degrabă pasivă, "de fond", manifestându-se sub forma "credinței în Dumnezeu", comportamentul religios (rugăciunea, frecventarea bisericii) fiind sensibil mai redus.

3. În ceea ce privește rolul bisericii în viața societății românești, 62% dintre studenți consideră că acesta trebuie să fie mic sau foarte mic, iar 3% nu-i conferă nici un rol.

Tabelul următor, care prezintă sintetic convingerile și comportamentele religioase semnificative ale studenților, ilustrează aceste concluzii:

x Se definesc ca religioși și foarte religioși	60
x Credința în Dumnezeu este considerată a fi importantă și foarte importantă în viața personală	44
x Rugăciunea este considerată a fi importantă și foarte importantă în viața personală	30
x Rolul bisericii în societatea românească trebuie să fie mare sau foarte mare	11
x Frecventează biserica o dată pe lună	13
x Frecventarea bisericii este considerată a fi importantă sau foarte importantă în viața personală	13

4. Sexul este asociat cu diferențe semnificative în atitudinea față de religie. Studenții se caracterizează printr-o mai mare religiozitate decât studenții.

5. Celelalte naționalități se caracterizează printr-o participare religioasă instituțională mai accentuată decât românii.

6. Fiii de țărani și muncitori prezintă un grad de religiozitate mai ridicat decât fiii de funcționari și intelectuali.

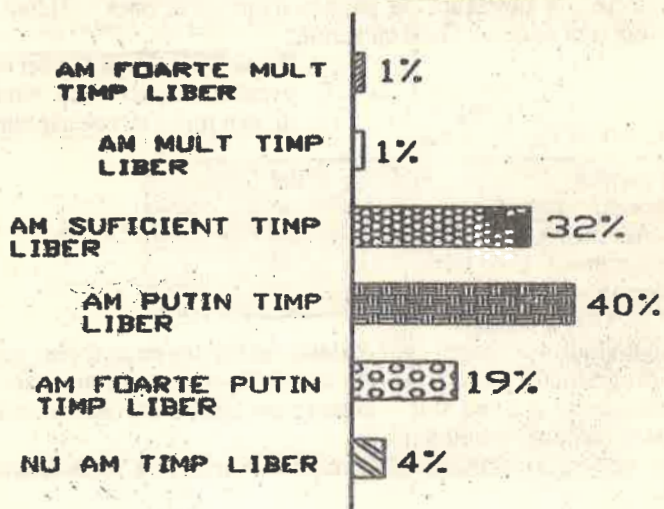
7. Studenții rezidenți în oraș tind să manifeste un grad de religiozitate mai scăzut decât cei care locuiesc la sat.

Cap. 6 TIMPUL LIBER

A. AU STUDENȚII TIMP LIBER?

CUM APREȚIAȚI TIMPUL LIBER
DE CARE DISPUNEȚI ?

Faptul că cei mai mulți studenți dispun de timp liber redus determină (alături de alți factori) o anumită structură a activităților desfășurate pe parcursul lui cât și gradul de satisfacție față de acesta.

B. SATISFACTIA FAȚĂ DE PERCEPEREA TIMPULUI LIBER

Cît de satisfăcut (ă) sau nesatisfăcut (ă) sînteți în legătură cu modul în care a decurs viața dumneavoastră în ultimul timp, din următoarele puncte de vedere: activitatea universitară, PETRECEREA TIMPULUI LIBER, relațiile cu părinții, viața sentimentală, bucuriile pe care le aveți, viața de familie și modul în care merge societatea.

Satisfacția față de petrecerea timpului liber se situează pe locul 5 (media 3,17) în raport cu alte domenii ale vieții, după relațiile cu părinții, activitatea universitară, bucuriile vieții, viața sentimentală, fiind de fapt o satisfacție moderată, aproape 30% declarîndu-se nemulțumiți în această privință.

- foarte satisfăcut	5
- satisfăcut	37
- nici satisfăcut, nici nesatisfăcut	29
- nesatisfăcut	24
- foarte nesatisfăcut	5

C. ACTIVITĂȚI DESFĂȘURATE ÎN TIMPUL LIBER

1. Să observăm mai întâi că toate aceste activități prezintă o frecvență ridicată, fapt care indică o orientare de timp liber activă. Există multe activități cultural-informative și recreative ce se pot desfășura pe parcursul timpului liber cotidian, și care nu presupun frecventarea unor instituții culturale.

Pe parcursul semestrului desfășoară următoarele activități, zilnic sau de mai multe ori pe săptămână

- ascult muzică	84
- ascult emisiunile radio	66
- citesc literatură	61
- vizionez emisiunile de televiziune	57
- citesc presa	42

Principala activitate din timpul liber cotidian este aceea de a asculta muzică, urmată de ascultarea programului radio și lectura altor cărți decât cele necesare la facultate; programele televiziunii și presa sînt o preocupare zilnică sau măcar de cîteva ori pe săptămână pentru mai puțini studenți.

2. Activități cultural-informative și recreative ce presupun frecventarea unor instituții culturale

	săptăminal	de 2-3 ori pe lună sau lunar	mai rar
- concerte simfonice	1	15	77
- concerte muzică tînă ră	1	16	75
- operă	1	9	84
- operetă	1	5	87
- concerte muzică populară	1	5	81
- cinematograf	20	52	24
- teatru	6	48	41
- muzee, expoziții	6	30	57

Cel mai mult este frecventat cinematograful; urmează în ordine teatrul și muzeele, expozițiile. Puțini studenți merg la concerte simfonice sau de muzică tînă ră (15-17%); cel mai puțin frecventate sînt opereta și concertele de muzică populară (5-10%).

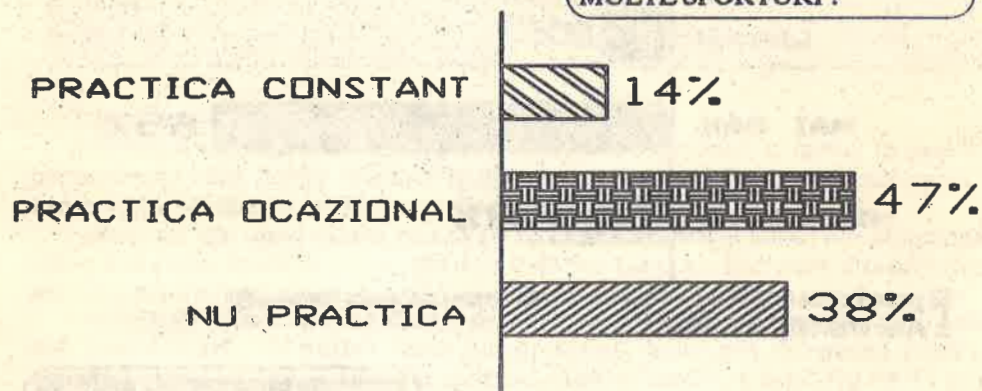
3. Activități culturale ce presupun o participare activă creatoare.

Care din următoarele activități sînt prezente în preocupările dumneavoastră?

- cînt la un instrument muzical	13
- scriu literatură	11
- particip la formații muzicale, teatrale	5
- particip la cînacluri	5

Avînd în vedere că asemenea activități presupun nu numai interes pentru un domeniu sau altul, ci și talent, este normal ca activitățile culturale participativ-creatoare să nu reprezinte fenomene de masă.

PRACTICAȚI UNUL SAU MAI MULTE SPORTURI ?

4. Interesul pentru sport.

Este îngrijorător faptul că practicarea sportului nu reprezintă pentru studenții noștri o preocupare mai frecventă.

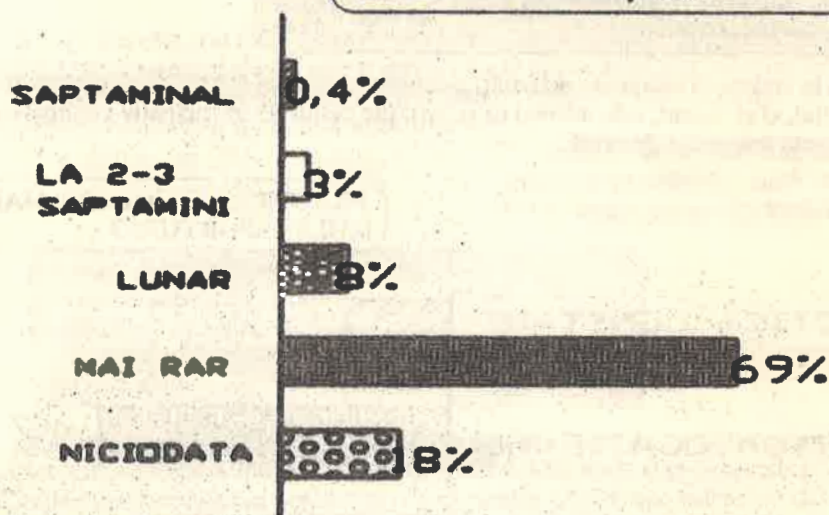
Explicarea numărului redus de studenți care practică efectiv sportul nu a constituit obiectul cercetării de față, dar teoretic există trei mari cauze: lipsa timpului pentru astfel de activități, lipsa unor baze sportive precum și lipsa unor deprinderi în acest sens, care nu s-au format încă din perioada școlii. Este posibil ca fiecare din aceste cauze să fie prezentă, în proporții diferite, în explicarea practicării mai reduse de către studenți a sportului.

Avînd în vedere că interesul pentru sport se manifestă și prin participarea, ca spectator, la întîlniri sportive, în cadrul întrebării: "Cît de des mergeți, în afara sesiunii la următoarele?" s-au avut în vedere și întîlnirile sportive.

Interesul modest pentru sport se manifestă, în acest caz, prin prezența pe stadioane sau în săli de sport ca spectator: 8 - merg săptăminal, 18 - merge 2-3 ori pe lună sau lunar, iar 65 - mai rar.

5. Merg studenții în excursii?

**CÂT DE DES MERGEȚI ÎN EXCURSII
(PE PARCURSUL ANULUI UNIVERSITAR),
EXCEPTÎND VACANȚELE ?**

Și practicarea excursiei este o activitate destul de puțin frecventă.

6. Alte activități recreative

Frecvența următoarelor activități

	Frecvent	Ocazional	Niciodată
- Dansul	30	59	9
- Jocul de cărți	8	34	36
- Consumul de băuturi alcoolice	5	62	32

Specific vârstei și stilului de viață studențesc este și de a petrece o mare parte din timpul liber cu colegi, prieteni, pentru a asculta muzică și a dansa, a face conversație la o cafea și nu numai, uneori a juca cărți, acasă, la prieteni, la cafenea, la bar.

Se dansează în cele mai multe cazuri acasă la prieteni (48,0%) și ceva mai puțin la discotecă (33,4%).

Se pare că nu se face abuz de băuturi alcoolice.

Băuturile alcoolice se consumă mai ales acasă și în cămine, la întâlniri cu prieteni, precum și la petreceri (59%) și mult mai puțin la bar sau restaurant (16%).

Se preferă berea (37,7%) și vinul (31,1%), mai puțin băuturile spirtoase tari (10,6%).

Restaurantul este frecventat mai rar de studenți, iar această frecvență nu este influențată semnificativ de resursele financiare proprii ci, probabil, de obiceiuri și mentalități. În schimb, frecvențarea barurilor și a cafenelelor, care se face mult mai des, este puternic influențată de starea financiară a fiecăruia.

Frecvențarea restaurantelor, barurilor și cafenelelor rezultată din cercetare este următoarea:

	restaurant	bar, cafenea
- de mai multe ori pe săptămână	2	10
- săptăminal	4	13
- de 2-3 ori pe lună	7	16
- lunar	10	10
- mai rar	69	46

7. Concluzii:

Sintetizând răspunsurile studenților la întrebările referitoare la modul în care își petrec timpul liber, putem să conturăm din această perspectivă, cu o oarecare aproximație, o zi, o săptămână sau mai mult din viața studenților:

- zilnic, cei mai mulți ascultă muzică (la casetofon sau magnetofon) sau programul radio; mai puțini urmăresc programul de televiziune sau citesc literatură, alta decât cea necesară pentru facultate;

- din perspectiva unei săptămâni, pe lângă preocupările zilnice amintite, unii mai frecventează, cel puțin o dată pe săptămână, barul sau cafeneaua (23%), cinematograful (20%), întâlnirile sportive (14%), muzee și expoziții (6%) sau dansează (30%);

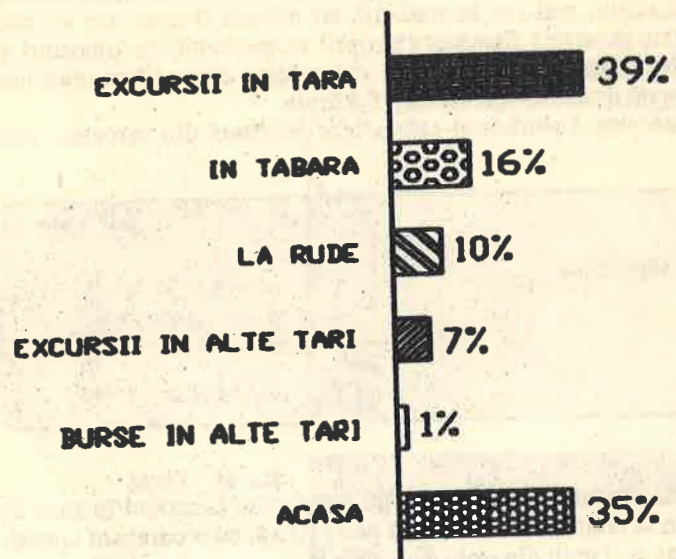
- sfârșitul de săptămână este petrecut, de cei mai mulți, în familie (39,4%), precum și la spectacole, muzee, expoziții, discotecă ș.a. (34,8%) dar și în cămin, cu colegii (29%);

- într-o perspectivă și mai amplă își fac simțită prezența și alte activități care se desfășoară cu o frecvență mai mică și (sau) care sînt practicate de o mică parte din studenți.

D. CUM ȘI-AU PETRECUT VACANȚA DE VARĂ?

Efectul contextului socio-politic și economic din țară este prezent și în modul de petrecere a ultimei vacanțe, chiar dacă nu avem informații precise cu privire la acest aspect, în anii anteriori.

UNDE AȚI PETRECUT ULTIMA VACANȚĂ ?

CAP. 7 SATISFACTIA FAȚĂ DE VIAȚĂ

Un loc important în cercetarea de față a fost acordat modului în care studenții își evaluează propria lor viață. În acest scop, chestionarul a cuprins mai multe întrebări care au încercat să surprindă gradul de satisfacție sau insatisfacție față de viață, în general, sau față de domenii distincte ale vieții și activității studenților.

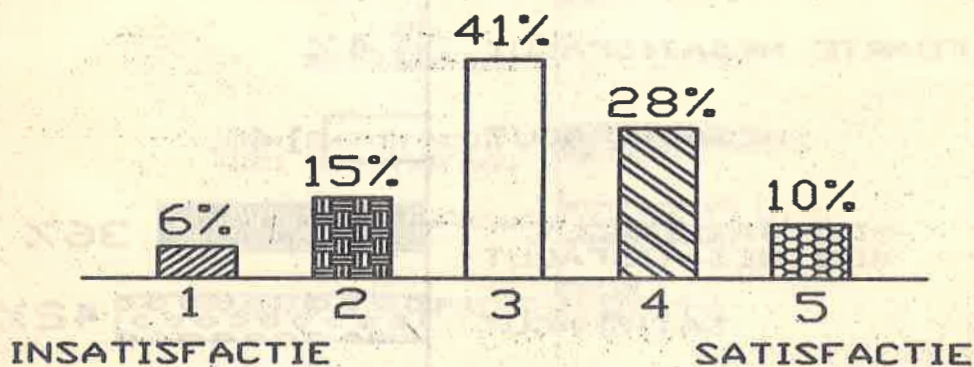
Cum ați caracteriza starea dumneavoastră din ultimele zile?

- nefericit, cu multe supărări și neazuri	5
- unele neazuri și supărări	14
- nici supărări prea mari, dar nici bucurii	50
- unele bucurii și prilejuri de satisfacție	29
- fericit, stare de profundă bucurie	2

Se constată o distribuție normală a frecvențelor, cu o semnificativă înclinare pe panta pozitivă; aproximativ jumătate din aprecieri se plasează în zona vieții obișnuite, unde nu se întâmplă nimic spectaculos.

Răspunsuri asemănătoare s-au înregistrat și atunci când perioada la care trebuia să se refere subiectul nu era fixată în mod explicit la ultimele zile.

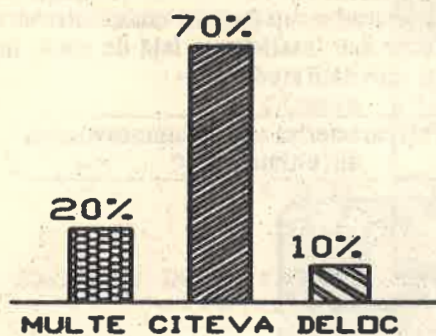
Gândiți-vă la modul în care s-a scurs viața dumneavoastră în ultimul timp. Unde vă situați pe următoarea scală?

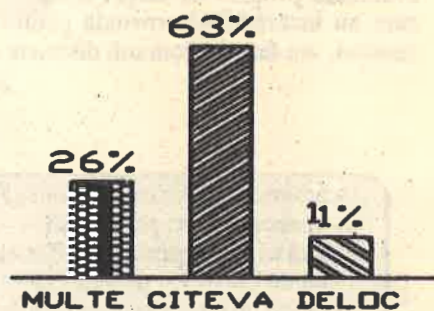
Comparativ cu întrebarea anterioară (fericire/nefericire în ultimele zile), distribuția frecvenței răspunsurilor înclină ceva mai mult către o evaluare pozitivă a vieții (media este de 3,24, față de 3,11 la prima întrebare).

Pentru a nuanța aprecierea globală a vieții, s-a cerut subiecților să menționeze în ce măsură au existat momente de bucurie, de adîncă satisfacție și, respectiv de mari insatisfacții.

**MOMENTELE DE BUCURIE,
DE ADÎNCĂ SATISFACȚIE**

**MOMENTELE DE MARI
INSATISFACTII**

Să vedem acum evaluarea făcută diferitelor componente ale vieții.

**CÎT DE SATISFĂCUT(Ă) SAU NESATISFĂCUT(Ă)
SÎNTEȚI ÎN LEGĂTURĂ CU MODUL ÎNCĂRE A
DECURS VIAȚA DV. ÎN ULTIMUL TÎMP DIN
URMĂTOARELE PUNCTE DE VEDERE ?**

ACTIVITATE UNIVERSITARĂ

FOARTE NESATISFACUT

4%

NESATISFACUT

14%

NICI SATISFACUT,
NICI NESATISFACUT

36%

SATISFACUT

42%

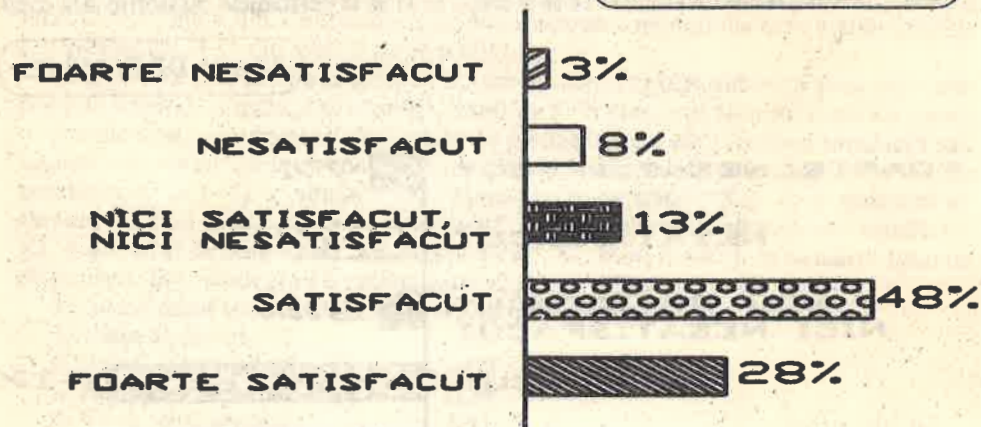
FOARTE SATISFACUT

4%

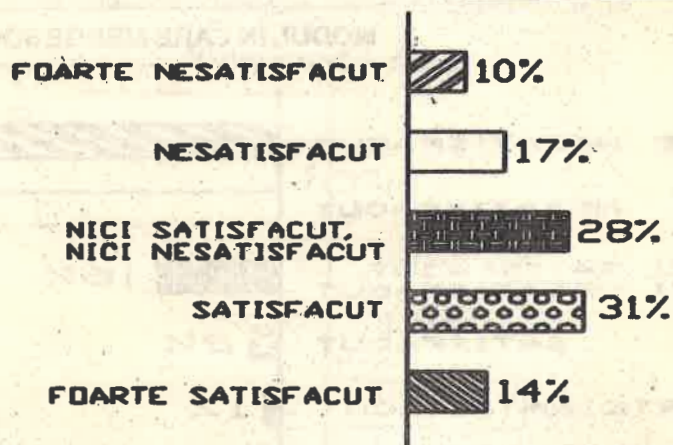

Dacă, în general, activitatea universitară este estimată a fi satisfăcătoare, se impun totuși două observații importante: aproape o cincime dintre studenți se declară nemulțumiți și numai 4 % foarte satisfăcuți.

RELAȚIILE CU PĂRINȚII

VIAȚA SENTIMENTALĂ

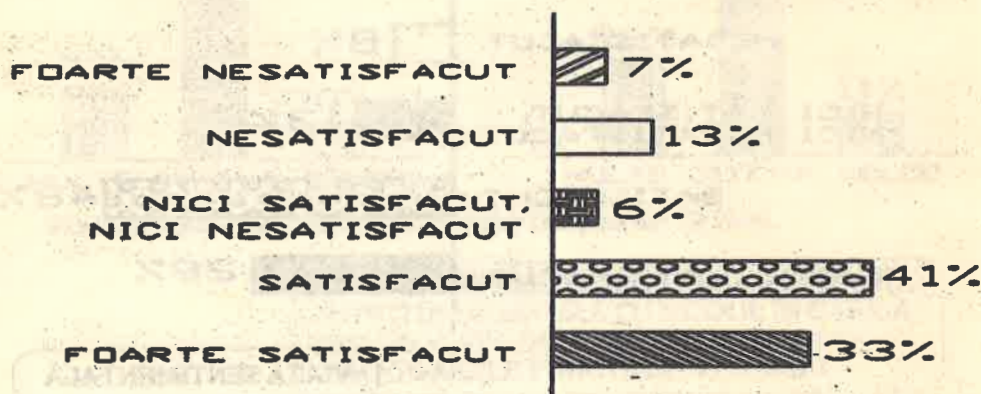
Relațiile cu părinții sînt foarte bune, ele fiind apreciate negativ de numai 10 %. De menționat faptul că procentul de 28 % al persoanelor foarte satisfăcute de relațiile cu părinții ascunde o diferență destul de accentuată între studenți (22 %) și studente (34 %).

Se observă că viața sentimentală înregistrează un mare procent de răspunsuri "foarte nesatisfăcut" (mai mare la studenți -12 % decât la studenți -8 %) și de nesatisfăcuți (17 %).

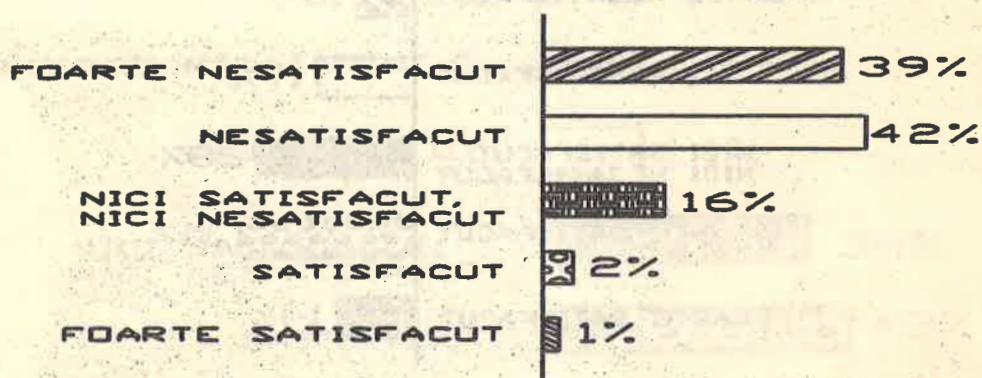
Pe de altă parte, se constată că statutul marital joacă un rol important în aprecierea vieții sentimentale, frecvența răspunsurilor "foarte satisfăcut" fiind cu mult mai mare în rândul persoanelor căsătorite (35 %) decât al celor necăsătorite (12 %).

Apariția unui copil diminuează mult aprecierea vieții sentimentale: procentul răspunsurilor "foarte satisfăcut" scade la 14 % și crește la 41 % la persoanele căsătorite fără copii.

VIAȚA DE FAMILIE*

MODUL ÎN CARE MERGE SOCIETATEA

De menționat modificările pe care le operează existența copiilor în rândul familiștilor: dacă procentul general al aprecierilor pozitive ale vieții de familie ("satisfăcut" +

* Au răspuns numai persoanele căsătorite.

"foarte satisfăcut") este de 74 %, el se modifică, ajungând la 62 % la persoanele cu copii și la 89 % la cele fără copii.

Rezultă că prezența unui copil (sau mai mulți) deteriorează într-o oarecare măsură aprecierea atât a vieții sentimentale, cât și a vieții de familie. Este de presupus că nu copilul în sine contribuie la această situație, ci mai degrabă greutatea pe care trebuie să le înfrunte tânăra familie pentru a asigura condițiile de creștere și îngrijire a copilului.

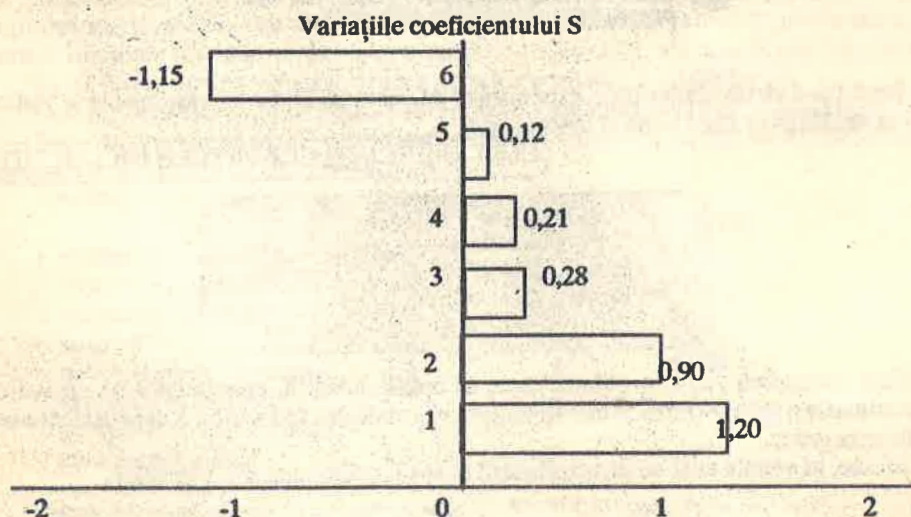
Rezultatele la acest capitol al aprecierilor diferă în mod substanțial de toate celelalte înregistrate pînă acum. Calificativele negative acordate modului în care merge societatea însumează 81 % din totalul răspunsurilor.

Din cele de mai sus s-a constatat că fiecare domeniu în care subiecții și-au exprimat opiniile produce satisfacții și, implicit, insatisfacții în proporții diferite. Pentru a stabili o ierarhie a acestor domenii, în funcție de gradul în care ele provoacă satisfacții sau insatisfacții, s-a recurs la un coeficient (S) calculat astfel: numărul de răspunsuri "foarte nesatisfăcut" $\times (-2)$ + numărul de răspunsuri "nesatisfăcut" $\times (-1)$ + numărul de răspunsuri "nici satisfăcut, nici nesatisfăcut" $\times 0$ + numărul de răspunsuri "satisfăcut" $\times 1$ + numărul de răspunsuri "foarte satisfăcut" $\times 2$, totul împărțit la numărul total de răspunsuri. Este evident că S variază între -2 și +2.

Folosind acest coeficient se poate stabili următoarea ierarhie:

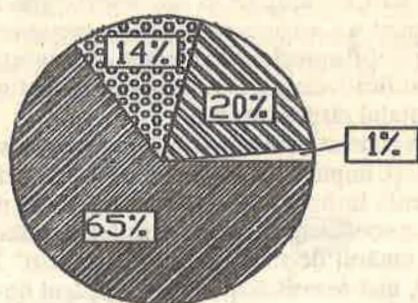
1. Viața de familie: 1,20
2. Relațiile cu părinții: 0,90
3. Activitatea universitară: 0,28
4. Viața sentimentală: 0,21
5. Petrecerea timpului liber: 0,12
6. Modul în care merge societatea: -1,15

Punînd într-un grafic aceste rezultate, se obține următoarea figură.

Alte două componente ale vieții ne-au interesat: starea sănătății și condițiile de locuit.

STAREA SĂNĂTĂȚII PERSONALE

- ☐ PROASTA, AM O MULTIME DE PROBLEME
- ☒ SĂNĂTATEA ESTE FOARTE BUNĂ
- ☒ AM UNELE PROBLEME CU SĂNĂTATEA, NU MĂ SIMT PEA BINE
- ☒ ÎN GENERAL MĂ SIMT BINE, NU AM PROBLEME MARI

Data fiind vârsta studenților, este normal ca peste 80 % dintre răspunsuri să indice starea sănătății ca fiind bună și foarte bună.

CUM APREȚIAȚI CONDIȚIILE DE LOCUIT?

- Total nesatisfăcătoare	9
- Nesatisfăcătoare	23
- Satisfăcătoare	32
- Bune	23
- Foarte bune	11

Este semnalată aici o problemă care, în opinia noastră, este în curs de agravare. Aproximativ o treime dintre studenți consideră condițiile de locuit a fi nesatisfăcătoare în diferite grade.

În fine, să vedem cum se caracterizează tonusul psihologic al studenților.

Cum ați caracteriza dumneavoastră din ultimele luni?
starea

	Da	Oarecum	Nu
- vesel	25	53	22
- optimist	45	38	16
- supărat	8	31	60
- dezorientat	17	30	54
- obosit	29	42	29
- plictisit	15	39	46
- singur	23	29	48

Înmulțind frecvența răspunsurilor înregistrate în dreptul răspunsurilor "Da" cu 3, cele din dreptul răspunsului "Oarecum" cu 2 și respectiv răspunsurilor "Nu" cu 1 și împărțind la numărul total de răspunsuri, se poate face o ierarhie a factorilor de mai sus în funcție de ponderea pe care o au în totalul eșantionului investigat.

Factori care afectează negativ tonusul psihologic:

1. Oboseala 2,00^x
2. Singurătatea 1,75
3. Plictiseala 1,68
4. Dezorientarea 1,63
5. Supărarea 1,48

Factori care afectează pozitiv fenomenul psihologic:

1. Optimismul 2,29
2. Veselia 2,03

Dimensiunile pozitive ale tonusului psihologic al studenților, considerate de noi - optimismul și veselia - sînt relativ mai accentuate decît cele negative. Printre acestea din urmă, oboseala este mai accentuată, urmată de singurătate, plictiseală și dezorientare.

Să ne facem acum o imagine asupra surselor posibile de insatisfacție.

Care dintre următoarele probleme vă creează cel mai mult insatisfacție, în ultimul timp?

Dintr-un număr de șapte "probleme", subiectul trebuie să aleagă trei, punîndu-le în ordinea importanței pe care le-o acordă.

Ordinea contribuției lor la producerea insatisfacției este:

	Locul I	Locul II	Locul III
1. problemele financiare	30,7	22,7	14,3
2. viața sentimentală	13,8	15,8	13,4
3. deziluziile politice	10,6	15,0	14,7
4. singurătatea	15,4	10,6	9,3
5. neînțelegerile cu părinții	5,9	6,4	7,9
6. eșecurile la facultate	4,9	5,4	5,7
7. perspectiva unei profesii care nu mă atrage	4,5	4,8	4,7

^xvaloarea maximă pe care o poate atinge acest coeficient este 3, iar valoarea minimă 1.

De departe cea mai accentuată sursă de insatisfacții în viața studentului o reprezintă situația sa financiară.

Urmează, la o diferență apreciabilă, viața sentimentală, deziluziile politice și singurătatea.

Eșecurile (eventuale) la facultate, ca și perspectiva viitoarei cariere nu prezintă motive serioase de îngrijorare.

Cap. 8 CONCLUZII

Cercetarea a pus în evidență faptul că, pe lângă efectele generale ale procesului de tranziție pe care întreaga noastră colectivitate le recepționează, studențimea, datorită condițiilor sale particulare de viață, este afectată și într-un mod specific.

Deși au de înfruntat condiții economice dificile, cu șanse de agravare în viitorul apropiat, studenții par a se fi adaptat la noul sistem economic; manifestă un atașament ridicat față de profesia de intelectual, se arată motivați să facă față unui mediu înalt competitiv, dar și cu unele incertitudini privitoare la viitor; au un ridicat interes pentru problemele politice, dar și o dezamăgire accentuată privitoare la evoluțiile social-politice de după revoluție.

1. Atitudinea față de profesie și facultate

x Există un grad ridicat de pasiune pentru profesia aleasă, fapt de natură a motiva o pregătire temeinică, în perspectiva unei piețe concurențiale a muncii.

x Pentru studenți, profesiile intelectuale prezintă în ele însele un prestigiu ridicat; mai puțin importante sînt eventualele avantaje materiale asociate acestora.

x Diferitele componente ale procesului de învățămînt - cursurile, seminariile, verificarea - așa cum se desfășoară ele în prezent, sînt estimate în general ca satisfăcătoare, excepție notabilă făcînd condițiile materiale ale învățămîntului (laboratoare, biblioteci, cărți, cursuri), apreciate a fi mai degrabă insatisfăcătoare.

x Prestigiul cel mai ridicat este asociat de studenți cu profesia de medic, urmată la distanță de cercetător științific și diplomat. Profesia de manager se află spre mijlocul ierarhiei prestigiului profesiilor intelectuale evaluate.

x Semnificativ pentru starea de spirit actuală a studenților este faptul că în ierarhia profesiilor intelectuale cel mai puțin apreciate sînt: om politic, ofițer, preot, funcționar superior în administrația publică.

2. Standardul de viață al studenților

x Studenții, în marea lor majoritate, au un standard de viață foarte modest. O treime estimează că trăiesc la nivelul minimului necesar vieții sau chiar sub acesta.

x Se poate estima că circa 10 % dintre studenți trăiesc în condiții de sărăcie absolută, îngrijorați profund de posibilitatea de a putea continua studiile. În schimb, în jur de 7 % au un standard de viață foarte ridicat.

x Deși dețin resurse modeste, marea majoritate a studenților sînt optimiști în ceea ce privește situația lor financiară în viitorul apropiat.

x Familiile fac eforturi deosebite de a-și ajuta copiii studenți, fapt care face ca studenții să trăiască ceva mai bine ca părinții lor.

x Un număr - în creștere - de studenți (aproape jumătate) caută activ surse suplimentare de venit pentru a putea face față cheltuielilor. Cealaltă parte a studenților, majori-

tatea lor, nu caută venituri suplimentare, ci pentru că ar avea bani suficienți, ci pentru că vor să se concentreze asupra studiului.

x În ceea ce privește viitorul profesional, există o anumită stare de siguranță. Marea majoritate consideră că vor putea găsi, mai greu sau mai ușor, un loc de muncă pentru întemeierea menajului, majoritatea se așteaptă să primească un ajutor substanțial de la părinți.

3. Atitudinea față de procesele social-politice

x Studenții manifestă un grad foarte ridicat de interes pentru problemele politice, complementar însă cu o participare politică efectivă redusă.

x Există o ridicată dezamăgire în raport cu schimbările produse după 1989, față de speranțele pe care Revoluția le-a generat.

x Studenții manifestă neîncredere în componentele statale ale sistemului politic și o încredere scăzută în celelalte componente, inclusiv opoziția.

x În ceea ce privește viitorul societății, studenții sînt optimiști în mod moderat. Reforma își va atinge obiectivele în următorii ani - o societate mai bogă și mai democratică, dar în ceea ce privește efectele pozitive asupra vieții omului există mai degrabă un anumit pesimism.

x Ca un efect al evaluării situației social-politice și economice existente și predictibile în viitor, un fenomen îngrijorător este tendința de emigrare a studenților. 18 % dintre ei doresc să emigreze după terminarea studiilor sau chiar imediat (2 %). Doar 19 % sînt decise să rămînă, indiferent de situație. Cei care examinează posibilitatea emigrării, în funcție de posibilitățile de realizare din țară, reprezintă 34 %.

x Din punctul de vedere al opțiunilor politico-ideologice, cei mai mulți studenți preferă formula liberală; adepții formulei socialiste (democratice politic și raționale economic) reprezintă sub 10 %; stînga reunită, social-democrată și socialistă, întrunește sub 15 %; un procent important de studenți nu au o opțiune conturată ferm.

4. Atitudini și valori privitoare la relațiile dintre sexe

x Valorile rigide ale moralei tradiționale nu mai caracterizează, în general, atitudinea studenților în această privință. Unele așteptări diferite pentru fete și băieți, în sensul moralei tradiționale, încă mai subzistă.

x Există o tendință accentuată de durabilitate a relațiilor dintre sexe, asociată cu promovarea valorilor dragostei.

5. Viața religioasă

x În jur de 60 % dintre studenți se declară religioși, în timp ce 40 % sînt indiferenți față de religie sau ateï.

x Religiozitatea tinde să se manifeste mai mult ca o credință personală, fiind mai rar însoțită de o participare activă la viața vreunei comunități religioase.

x Cea mai mare parte dintre studenți consideră că biserica nu trebuie să aibă un rol foarte important sau important în viața social-politică a țării.

6. Timpul liber

x În general, studenții apreciază că nu dispun de mult timp liber.

x Activitățile culturale, cu un conținut intelectual ridicat, ocupă o parte însemnată a timpului liber, complementar cu forme "sociale" de petrecere a timpului liber: dans, cafenea.

7. Satisfacția vieții.

x Tonusul vieții studențimii se înscrie între limite normale: predomină starea de satisfacție, dar există și surse importante de insatisfacție.

x Radiografia stării de satisfacție indică grade foarte ridicate de satisfacție în raport cu propria familie (cei care sînt căsătoriți), în ciuda faptului că aceștia au de înfruntat dificile probleme financiare în comparație cu colegii lor necăsătoriți. Urmează un grad ridicat de satisfacție în legătură cu părinții. Activitatea universitară este satisfăcătoare la parametri normali, apoi, cu grade ceva mai scăzute de satisfacție, urmează viața sentimentală și modul de petrecere a timpului liber. Modul în care "merge societatea" este înalt insatisfăcător pentru studenți, (81 % dintre ei caracterizîndu-l ca nesatisfăcător sau foarte nesatisfăcător).

x Viața studențimii este caracterizată printr-un accentuat optimism și tonus pozitiv al vieții. Există și tendințe negative relativ accentuate: oboseala, urmată apoi de singurătate, plictiseală și dezorientare.

x Dintre sursele de insatisfacție, cele mai frecvente sînt: problemele financiare, de departe pe primul loc, urmate de viața sentimentală, deziluziile politice și singurătatea.

